

***Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec
na lata 2016–2023***

PROJEKT 2.0

Styczeń 2017

Projekt „Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Opatowiec na lata 2016–2023” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego

INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl

ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce

tel./fax 41 343 01 24

e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
2. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy.....	10
II. Część diagnostyczno-analityczna	20
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	20
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	23
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	27
III. Część programowa	52
1. Założenia programu rewitalizacji.....	52
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	52
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań.....	53
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne	56
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	56
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	64
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	71
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania..	75
IV. Część wdrożeniowa.....	78
1. System realizacji programu rewitalizacji	78
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	78
1.2. Harmonogram realizacji programu	81
1.3. Public relations dokumentu.....	84
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	86
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	86
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	90
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji.....	92
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko	97
Spis map	98
Spis tabel	98
Spis wykresów.....	99

Spis schematów	100
Spis fotografii	100
Załączniki	101

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Na potrzeby prowadzenia procesu rewitalizacji współfinansowanego środkami Unii Europejskiej, *rewitalizację* należy rozumieć jako: „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany (...). Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością”¹.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 *Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.). Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”².

Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

¹ *Wytoczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 5–6.

² *ibid.*, s. 7–8.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego programem rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023 (PR) stanowi spójny dokument strategiczny mający na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany i zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 11 *Ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020* (Dz. U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zapisów dotyczących obszaru strategicznej interwencji państwa – „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” zawartych w rozdziale 3.1.3 Umowy Partnerstwa³.

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu, a także jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, wskazujące na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze Gminy Opatowiec, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego (planowany efekt), cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu

---

³ *Umowa Partnerstwa, Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, grudzień 2015.

eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Ostatnim elementem jest opis przebiegu procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym* (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części (podzielone na poszczególne etapy), składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy* – obejmowało następujące etapy:
  - 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Opatowiec *Uchwały Nr XX/104/2016 z dnia 28 kwietnia 2016 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023* oraz zamieszczenie obwieszczenia w tej sprawie na stronie internetowej gminy w zakładce „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”, na stronie podmiotowej gminy w BIP oraz w lokalnej prasie („Tygodnik Ponidzia” Nr 20/1087, 17.05–23.05.2016 r.);
  - 2) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa gminy) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Gminy, jak i instytucji zewnętrznych;
  - 3) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;

- 4) przeprowadzenie w dniach od 08.08.2016 r. do 06.09.2016 r. konsultacji społecznych dokumentu *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec* wraz z mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów.
- II. *Opracowanie Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:
- 1) powołanie Zarządzeniem Nr 37 /2016 z dnia 13.06.2016 r. Wójta Gminy Opatowiec Zespołu ds. Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023;
  - 2) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, celów, kierunków działań), a także „zbudowania” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
  - 3) opracowanie i przeprowadzenie konsultacji projektu 1.0 dokumentu z Zespołem ds. Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023;
  - 4) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu 2.0 dokumentu;
  - 5) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
  - 6) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale IV niniejszego dokumentu pn. „Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji”.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współdziałaniu (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy

Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec na lata 2015–2024⁴ wskazuje, że głównym problemem na terenie Gminy Opatowiec jest *niewystarczająca wysokość dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców Gminy Opatowiec wpływająca na pogarszającą się jakość życia mieszkańców*. Do głównych przyczyn jego powstania zalicza się m.in.: niską aktywność gospodarczą mieszkańców, słabo rozwiniętą infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną czy niskopłatne miejsca pracy. Brak ingerencji w rozwiązanie ww. problemu skutkuje m.in. wysokim ujemnym przyrostem naturalnym i saldem migracji oraz małą liczbą nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw. W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji, sformułowano wizję, misję, dwa cele główne oraz cztery cele strategiczne. Wizja 2024 Gminy Opatowiec brzmi: *Turystyczna Gmina Opatowiec miejscem atrakcyjnym do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, tworząca możliwość wzrostu dochodów uzyskiwanych przez jej mieszkańców*, a misja: *Zapewnienie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej wraz z stworzeniem przyjaznej przestrzeni do zamieszkania i rozwoju turystyki, pozwalającej osiągnąć wysoki poziom życia mieszkańców Gminy Opatowiec*. Do celów strategicznych zostały przyporządkowane działania priorytetowe wyznaczające obszary, w ramach których będą realizowane zadania. Realizacja przedstawionych w Strategii zadań posłuży do zrealizowania misji gminy. Szczególnie ważnymi, z punktu widzenia planowanej rewitalizacji w Gminie Opatowiec, są cele strategiczne i przyporządkowane do nich działania priorytetowe Strategii, zakładające:

- rozwój społeczny mieszkańców gminy (*cel strategiczny 1.2. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej, działanie priorytetowe 1.1.1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania mikroprzedsiębiorstw*);

---

⁴ Strategia Rozwoju Gminy Opatowiec 2015–2024 przyjęta Uchwałą Nr IX/38/2015 Rady Gminy Opatowiec z dnia 02 czerwca 2015 r.

- rozwój gospodarczy mieszkańców gminy (*cel strategiczny 1.1. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, działanie priorytetowe 1.2.1. Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych, działanie priorytetowe 1.2.2. Wspieranie inicjatyw oddolnych wśród mieszkańców*);
- dostęp do wysokiej jakości usług (*cel strategiczny 2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych, działanie priorytetowe 2.1.2. Wzrost dostępu i jakości usług publicznych*);
- ochronę środowiska (*cel strategiczny 2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych, działanie priorytetowe 2.1.1. Ograniczenie niskiej emisji zanieczyszczeń i ochrona środowiska naturalnego*);
- poprawę ładu przestrzennego (*cel strategiczny 2.1. Tworzenie atrakcyjnych warunków mieszkaniowych i rekreacyjnych, działanie priorytetowe 2.1.3. Kształtowanie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni publicznej*).

Ponadto jednym z projektów infrastrukturalnych wskazanych w Strategii jest „Rewitalizacja Gminy Opatowiec”, w której zakresie wskazano modernizację i adaptację zdegradowanych budynków użyteczności publicznej, terenów nadbrzeża Wisły, Rynku w Opatowcu i jego bezpośredniego otoczenia, objęcie obszaru zasięgiem monitoringu wizyjnego. Za cel postawiono przywrócenie lub nadanie im funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych oraz dostosowanie infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

W projektach komplementarnych wskazano również jako jedno z działań „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji”, umożliwiającego ubieganie się o środki finansowe w ramach RPO WŚ na lata 2014–2020.

Realizacja powyższych celów strategicznych i działań priorytetowych osadzona będzie w planowanym procesie rewitalizacji do przeprowadzenia na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w Gminie Opatowiec. Poprzez zaplanowane działania (opisane szeroko w części programowej dokumentu – rozdział III) zostaną zrealizowane cele strategiczne i działania priorytetowe Strategii Rozwoju dotyczące rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców, dostępu do wysokiej jakości usług publicznych przy zachowaniu ładu przestrzennego i ochrony środowiska, prowadzące do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

*Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatowiec*⁵ jest podstawowym dokumentem ustalającym i określającym politykę zagospodarowania przestrzennego, które określa kierunki zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Opatowiec. W Studium wyznaczono cele oraz kierunki działań i rozwoju w sferze: przyrodniczej, kulturowej, społeczno-gospodarczej, infrastruktury technicznej, komunikacji, infrastruktury społecznej. Podczas wdrażania procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zlokalizowanym na terenie Gminy Opatowiec realizowane będą cele i kierunki zagospodarowania przestrzennego wynikające ze Studium, w tym m.in.:

- osiągnięcie ładu przestrzennego,
- tworzenie warunków rozwoju turystyki i wypoczynku,
- racjonalne gospodarowanie istniejącymi zasobami przyrody,
- podniesienie poziomu dochodów w gminie,
- pozyskanie terenów niezbędnych do kreowania polityki przestrzennej,
- ochrona środowiska przyrodniczego, zdrowia i bezpieczeństwa ludzi i mienia,
- ochrona dziedzictwa kulturowego i dóbr kultury,
- osiągnięcie możliwie wysokiej jakości życia mieszkańców,
- zachowanie warunków obronności i bezpieczeństwa,
- tworzenie warunków dalszego rozwoju.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatowiec jest podstawowym dokumentem planistycznym, który określa politykę przestrzenną gminy. Dokument ten zawiera zestaw podstawowych informacji na temat stanu środowiska przyrodniczego i kulturowego, stanu zagospodarowania przestrzennego gminy, a także funkcjonowania jej systemu komunikacyjnego i infrastruktury technicznej. W związku z powyższym realizacja planowanych założeń rewitalizacyjnych w Gminie Opatowiec zostanie przeprowadzona zgodnie z politykami przestrzennymi gminy, rozwiązując negatywne zjawiska występujące na terenie rewitalizacji.

*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Opatowiec na lata 2016–2022*⁶ jest dokumentem stanowiącym podstawę do realizacji trwałych wzorów

⁵ *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Opatowiec* przyjęta Uchwałą Nr III/25/02 Rady Gminy Opatowiec z dnia 30 grudnia 2002 r.

⁶ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Opatowiec na lata 2016–2022* przyjęta Uchwałą Nr XVII/87/2016 Rady Gminy Opatowiec z dnia 27 stycznia 2016 r.

interwencji społecznych, które przyczyniać się będą do poprawy warunków życia mieszkańców gminy, zwłaszcza tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. W ramach realizacji Strategii wyznaczono 5 celów strategicznych, które zostaną osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które skupiają się wokół Wizji: *Gmina Opatowiec – gminą aktywnych mieszkańców – skutecznie rozwiązująca problemy społeczne*. Na podstawie rzeczywistych problemów społeczności lokalnej – bezrobocia, problemów z zatrudnieniem itp. określono w dokumencie działania, których podjęcie w ramach Strategii przyczyniać się będzie m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo i społecznie,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- poprawy sytuacji osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego,
- zwiększenia liczby osób usprawionych i zatrudnionych,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- spadku przestępczości,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych.

Wdrożenie wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest komplementarne z celami Strategii, tj. aktywizacja społeczna, poprawa jakości życia mieszkańców, zmniejszenie zagrożenia występowania zjawisk patologicznych, skuteczna pomoc w rozwiązywaniu problemów. Zarówno Program Rewitalizacji jak i Strategia przyczyniają się do niwelowania i zahamowania negatywnych procesów w sferze społecznej, zwłaszcza z uwzględnieniem grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ostatecznym efektem działań jest wzrost aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, budowanie więzi społecznych oraz zwiększenie stopnia integracji mieszkańców.

Zestawienie dokumentów ponadlokalnych wraz z nawiązaniem Programu Rewitalizacji do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Programu Rewitalizacji do dokumentów strategiczno-programowych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie PR do zapisów dokumentów strategiczno-programowych ⁷
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>	<p><i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i></p> <p>Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych:</p> <p><i>CEL 1</i> Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata.</p> <p><i>CEL 4</i> Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.</p> <p><i>CEL 5</i> Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</p>
POZIOM KRAJOWY		
2.	<i>Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</i>	<p><i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:</i> Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: <i>Cel 3</i> Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;</p> <p><i>Kapitał Ludzki: Cel 6</i> Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;</p> <p><i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:</i> Rozwój regionalny: <i>Cel 8</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;</p> <p><i>Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny:</i> <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
3.	<i>Strategia Rozwoju Kraju 2020</i>	<p><i>Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo, Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji:</i> rozwój kapitału społecznego.</p> <p><i>Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka, Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna, Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p>

⁷ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

4.	<p>Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030</p>	<p><i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.</p> <p><i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p><i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.</p>
5.	<p>Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie</p>	<p><i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p><i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
6.	<p>Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020</p>	<p><i>Wizja:</i> Polska Wschodnia makroregionem dynamicznie rozwijającym się z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, stopniowo i systematycznie poprawiającym swoją pozycję rozwojową i konkurencyjną w kraju oraz w Unii Europejskiej.</p> <p><i>Cel główny:</i> Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej.</p> <p><i>Obszar strategiczny 2:</i> Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Kierunek działań:</i> Przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy i Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy.</p>
7.	<p>Krajowa Polityka Miejska 2023</p>	<p>Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.</p> <p><i>Cel szczegółowy 3</i> Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich (miasto spójne).</p> <p><i>Cel szczegółowy 4</i> Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne).</p> <p>Jednym z wątków tematycznych jest rewitalizacja, w którym wskazane zostało, że: „najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwale ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością”.</p>

POZIOM REGIONALNY I SUBREGIONALNY		
8.	<p>Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020</p>	<p><i>Wizja Strategii:</i> Świętokrzyskie – region zasobny w kapitał i gotowy na wyzwania.</p> <p><i>Misja Strategii:</i> pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.</p> <p><i>Cel strategiczny 1.</i> Koncentracja na poprawie Infrastruktury regionalnej.</p> <p><i>1.2</i> Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w Regionie.</p> <p><i>1.3</i> Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest.</p> <p><i>Cel strategiczny 2.</i> Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.</p> <p><i>2.4</i> Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa.</p> <p><i>Cel strategiczny 3.</i> Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.</p> <p><i>3.1</i> Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.</p> <p><i>Cel strategiczny 5</i> Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.</p> <p><i>5.1</i> Rozwój usług publicznych.</p> <p><i>5.3</i> Rozwój funkcji pozarolniczych.</p> <p><i>Cel strategiczny 6.</i> Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.</p> <p><i>6.1</i> Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce.</p> <p><i>6.2</i> Inżynieria środowiska, czyli dokończenie infrastruktury komunalnej oraz efektywne wykorzystanie zlewni Wisły.</p> <p><i>6.3</i> Adaptacja do zmian klimatycznych – przeciwdziałanie zagrożeniom powodziowym i suszy, a także innym klęskom żywiołowym</p> <p><i>6.4</i> Ochrona cennych zasobów przyrodniczych (ochrona obszarów uzdrowiskowych; tworzenie infrastruktury zielonej oraz utrzymanie i powiększanie zasobów i powierzchni leśnych.</p>
9.	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</p>	<p><i>Misja:</i> Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług.</p> <p><i>Cel generalny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego:</i> Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu.</p> <p><i>Cel warunkujący 1.</i> Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.</p>

		<p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz utrwalania specjalizacji gospodarczej; Rewitalizacja zdegradowanych terenów i dzielnic przemysłowych.</p> <p><i>Cel warunkujący 2.</i> Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i powiązań funkcjonalnych sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Poprawa jakości życia mieszkańców drogą zwiększania dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, zwłaszcza na obszarach niedosłużonych.</p> <p><i>Cel warunkujący 3.</i> Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz małych miast z jednoczesnym tworzeniem warunków do intensyfikacji rolnictwa, zwłaszcza na obszarach najlepszych gleb; Sprzyjanie rozbudowie istniejących oraz powstawaniu nowych segmentów rynku pracy, zwłaszcza w małych miastach i na obszarach wiejskich; Kształtowanie optymalnych relacji: mieszkanie – usługi – praca – rekreacja i wypoczynek, w różnych skalach obszarowych; Wsparcie działań, służących ograniczaniu depopulacji oraz emigracji młodych wykształconych osób, zwłaszcza z obszarów stagnacji, m.in. drogą odbudowy lokalnych rynków pracy.</p> <p><i>Cel warunkujący 4.</i> Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Zapewnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, w tym funkcjonowania sieci ekologicznej Natura 2000; Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego (gleb, wód, powietrza, kopalin i lasów) stwarzające warunki zrównoważonego rozwoju regionu; Przywracanie równowagi przyrodniczej na obszarach zdegradowanych; Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska; Minimalizacja zagrożenia hałasem w miastach i w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów; Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne wkomponowanie zabytków w przestrzeń turystyczną.</p> <p><i>Cel warunkujący 5.</i> Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Zapewnienie wysokiego standardu dostępności do usług publicznych we wszystkich skalach obszarowych.</p> <p><i>Cel warunkujący 6.</i> Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Stworzenie nowoczesnych, niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p><i>Cel warunkujący 7.</i> Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Preferencje dla regeneracji zabudowy, powtórnego zagospodarowania terenów.</p>
--	--	---

10.	<p>Strategia Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012–2020</p>	<p>Misją Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego jest włączenie wszystkich mieszkańców, rodzin i podmiotów województwa do działań na rzecz trwałego rozwoju, poprawy jakości życia, zmniejszenia skali problemów społecznych, a także ich łagodzenia.</p> <p>Cele rewitalizacji są spójne w szczególności z następującymi elementami struktury celów <i>Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012–2020</i>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Cel strategiczny</i>: Minimalizacja obszarów wykluczenia społecznego. 2. <i>Cel strategiczny</i>: Kompleksowe działania na rzecz integracji społecznej oraz aktywizacji osób niepełnosprawnych. 3. <i>Cel strategiczny</i>: Efektywny system polityki społecznej. 5. <i>Cel strategiczny</i>: Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego.
11.	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Kazimierskiego</p>	<p><i>Generalny cel strategii</i>: Kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Cel warunkujący</i>: Wyzwalanie inicjatyw w zakresie przedsiębiorczości. <p><i>Cel wiodący 1.1.</i>: Pomoc doradcza i szkoleniowa dla przedsiębiorców.</p> 2. <i>Cel warunkujący</i>: Ochrona środowiska i racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych. <p><i>Cel wiodący 2.1.</i>: Wspieranie rozwoju edukacji ekologicznej.</p> <p><i>Cel wiodący 2.2.</i>: Racjonalizacja i ochrona przed zanieczyszczeniami zasobów wodnych.</p> <p><i>Cel wiodący 2.4.</i>: Wzrost powierzchni terenów zielonych, w tym zalesiania nieużytków.</p> <p><i>Cel wiodący 2.6.</i>: Kanalizacja i modernizacja oczyszczania ścieków oraz budowa oczyszczalni ścieków.</p> <p><i>Cel wiodący 2.7.</i>: Rozwój niekonwencjonalnych i ekologicznych źródeł energii.</p> 3. <i>Cel warunkujący</i>: Aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich. <p><i>Cel wiodący 3.2.</i>: Kształcenie liderów przedsiębiorczości na terenach wiejskich.</p> <p><i>Cel wiodący 3.4.</i>: Tworzenie pozarolniczych miejsc pracy i wspieranie alternatywnych źródeł dochodu.</p> 4. <i>Cel warunkujący</i>: Stwarzanie możliwości rozwoju sportu, turystyki, rekreacji. <p><i>Cel wiodący 4.1.</i>: Wzrost dostępności obiektów i szlaków turystycznych.</p> <p><i>Cel wiodący 4.2.</i>: Rozwój ścieżek rowerowych i dydaktycznych.</p> <p><i>Cel wiodący 4.5.</i>: Tworzenie marketingu turystycznego.</p> <p><i>Cel wiodący 4.6.</i>: Rozwój turystyki kwalifikowanej i tworzenie warunków dla alternatywnych form turystyki (turystyka historyczna, kulturalna, religijna, ekumeniczna, inne).</p> <p><i>Cel wiodący 4.8.</i>: Kreowanie powiatowych imprez sportowych, turystycznych i kulturalnych.</p> 5. <i>Cel warunkujący</i>: Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej i komunikacji. <p><i>Cel wiodący 5.3.</i>: Usprawnienie i uzupełnienie brakujących elementów w systemie wodociągowo-kanalizacyjnym.</p> 6. <i>Cel warunkujący</i>: Racjonalne wykorzystanie zasobów ludzkich. <p><i>Cel wiodący 6.2.</i>: Podwyższanie standardów szkolnictwa i rynkowa orientacja systemu kształcenia młodzieży.</p>

		<p><i>Cel wiodący 6.4.: Rozwój systemów opieki i bezpieczeństwa mieszkańców.</i></p> <p><i>Cel wiodący 6.6.: Rozwój bazy służby zdrowia i zaplecza opieki społecznej.</i></p>
--	--	---

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wskazanych w tabeli dokumentów strategicznych

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji opiera się na *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* zatwierdzonych przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec*, stanowiąca załącznik 1 do niniejszego dokumentu.

Zgodnie z pkt 1 z rozdziału 3 ww. Wytycznych, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w pkt 2, który wskazuje na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”⁸.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Opatowiec podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym przyjęto podział na sołectwa. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie z ww. Wytycznymi, w przeprowadzonej diagnozie na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach, pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 34 wskaźniki ustalone na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Opatowiec, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowcu oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej, charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została przy uwzględnieniu zapisów pkt 4 z rozdziału 3 *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (...), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

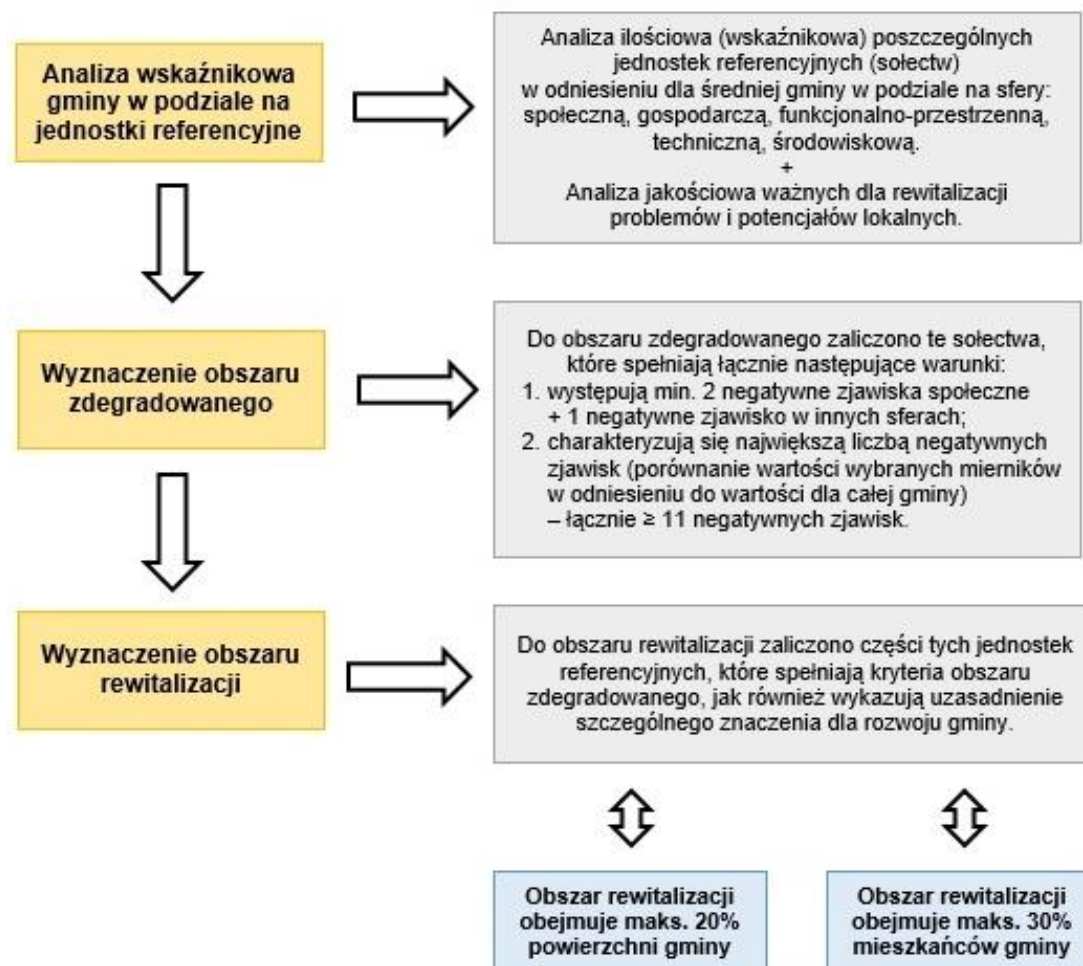
---

⁸ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Rozwoju, 02.08.2016, s. 6–7.

Zgodnie z powyższym wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów, a także nawiązanie do gminnych dokumentów strategicznych i planistycznych, w których wybrany obszar będzie ujęty jako ośrodek koncentracji aktywności społeczno-gospodarczej w gminie.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Opatowiec przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z pkt 3 z rozdziału 3 Wytycznych, *obszar zdegradowany* to „obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Dotyczy to najczęściej obszarów miejskich, ale także wiejskich. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 11 . Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Opatowiec obejmuje jednostki: Charbinowice (17), Kamienna (17), Kęsów (17), Ksany (17), Kobiela (16), Rogów (15), Ławy (13), Mistrzowice (13), Trębaczów (12), Chwalibogowice (11), Kraśniów (11), Opatowiec (11) i Podskale (11).

Wskazany obszar zajmuje 41,04 km², co stanowi 59,96% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 1 896 osób, tj. 54,70% ogółu mieszkańców gminy.

Zgodnie z pkt 4 z rozdziału 3 Wytycznych, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk (...), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy”.

Na podstawie ww. zapisów Wytycznych wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy, w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji, obejmujący części sołectw: Kraśniów, Opatowiec, Podskale i Rogów.

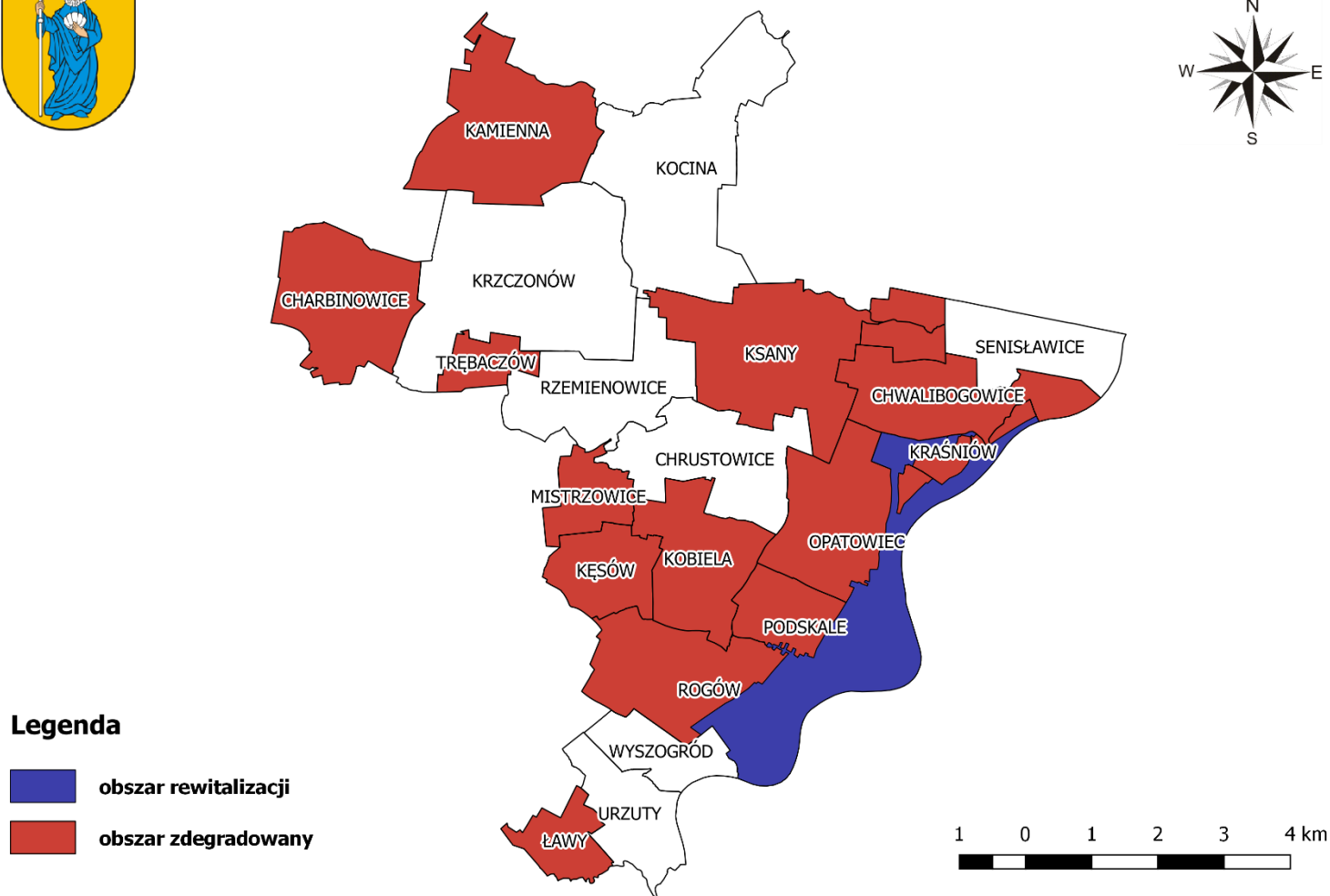
Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 4,77 km² (6,97% ogólnej powierzchni gminy) i jest zamieszkały przez 750 osób (21,64% ludności ogółem gminy), więc

nie przekracza limitów określonych *Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*.

Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 1, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec prezentuje mapa 2.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec

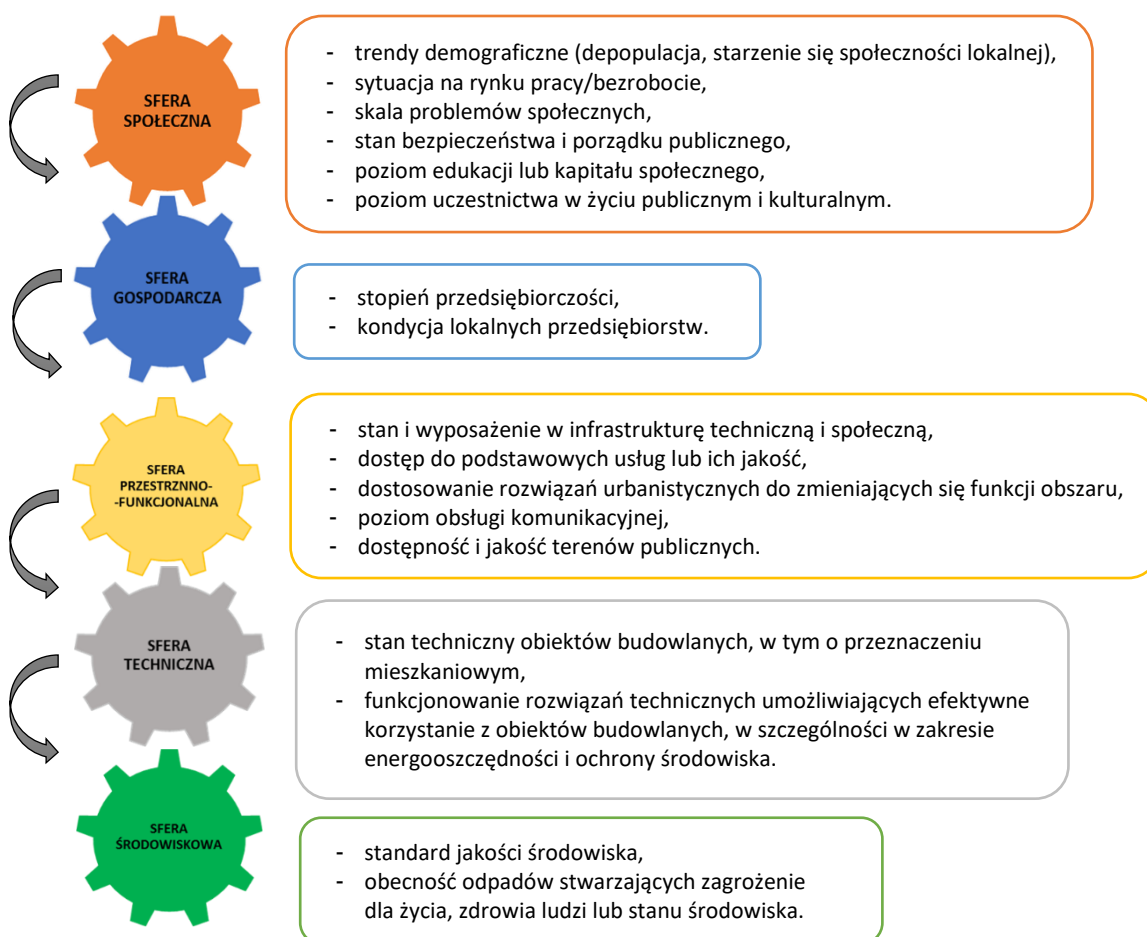
Źródło: Opracowanie własne na podstawie maps.google.pl

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Programu Rewitalizacji wynikającym z zapisów Wytycznych jest pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji, która obejmuje analizę czynników i zjawisk kryzysowych oraz lokalnych potencjałów we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Jednak należy wziąć pod uwagę fakt, że problemy analizowane we wszystkich aspektach wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

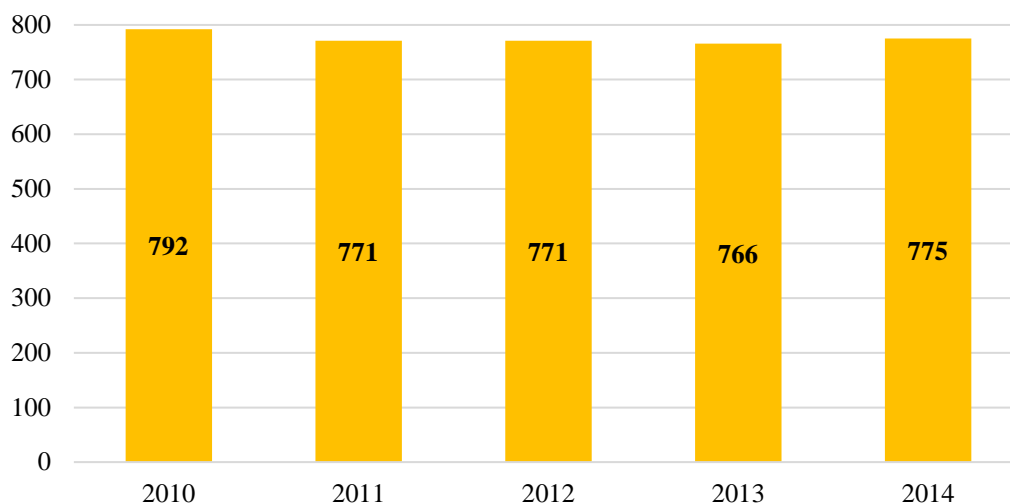
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Powołując się na dane Urzędu Gminy Opatowiec liczba mieszkańców zgodna z faktycznym miejscem zamieszkania na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na koniec 2014 roku wyniosła 750 osób (21,64% ludności ogółem gminy). W latach 2010–2014 liczba ta ulegała niewielkim zmianom (wykres 1).

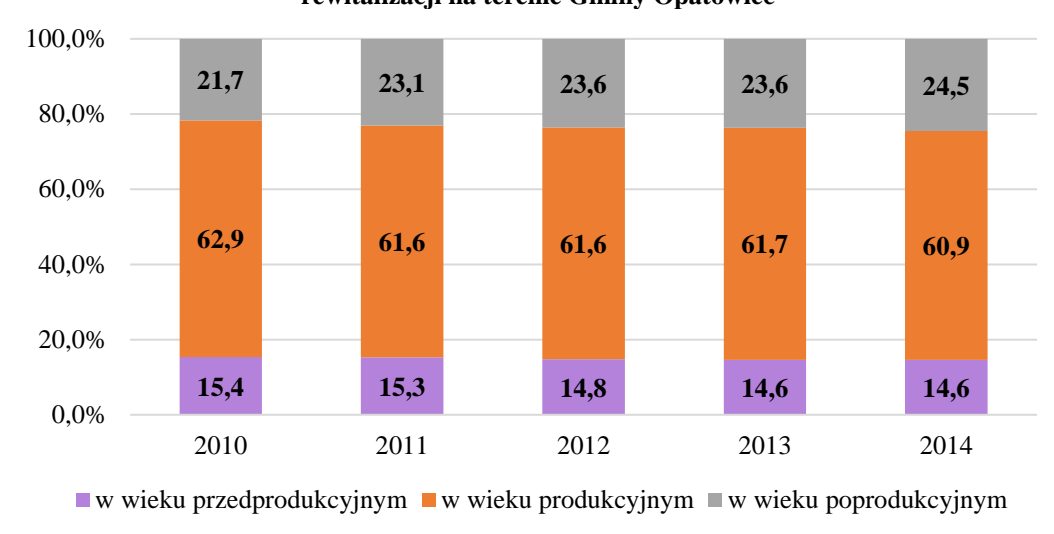
Wykres 1 Liczba ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

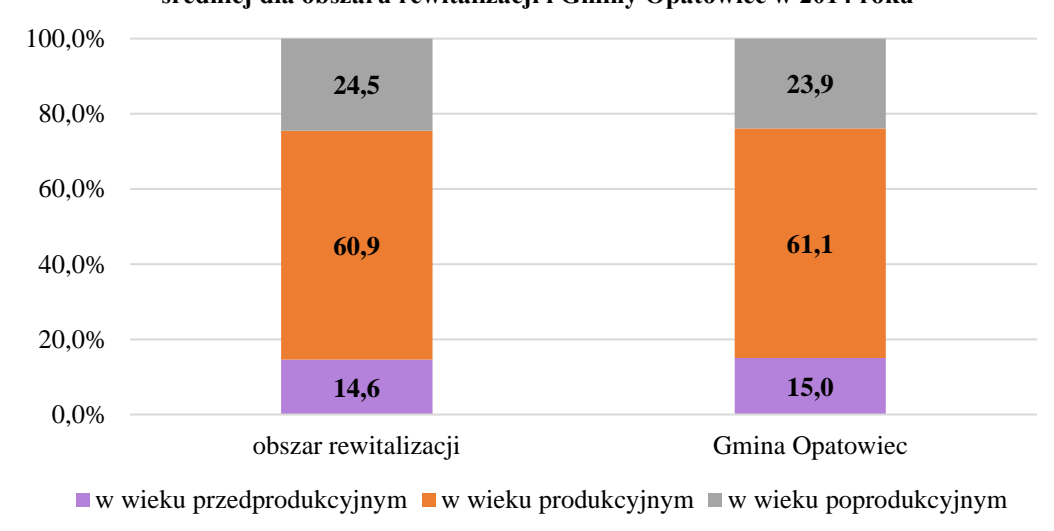
Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym (urodzenia, zgony i migracje) wpływają nie tylko na zmianę liczby ludności, ale także na jej strukturę wiekową. Analizując obecne tendencje, na przestrzeni najbliższych lat na obszarze rewitalizacji będzie można zaobserwować znaczny spadek kapitału ludzkiego. Udział lokalnej społeczności według ekonomicznych grup wieku w latach 2010–2014 wskazuje na negatywną tendencję demograficzną – liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym spadła odpowiednio o 0,8% i 2,0%, zaś liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrosła aż o 2,8% (wykres 2). Wartości w ostatnim badanym roku wypadły niekorzystanie w porównaniu do średniej dla Gminy Opatowiec (wykres 3). Istniejąca sytuacja stanowi wyzwanie związane z zapewnieniem mieszkańcom w wieku poprodukcyjnym wysokiej jakości usług i przestrzeni dostosowanej do ich potrzeb, stwarzając odpowiednie warunki do godnego starzenia się wskazanej grupy wiekowej.

Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

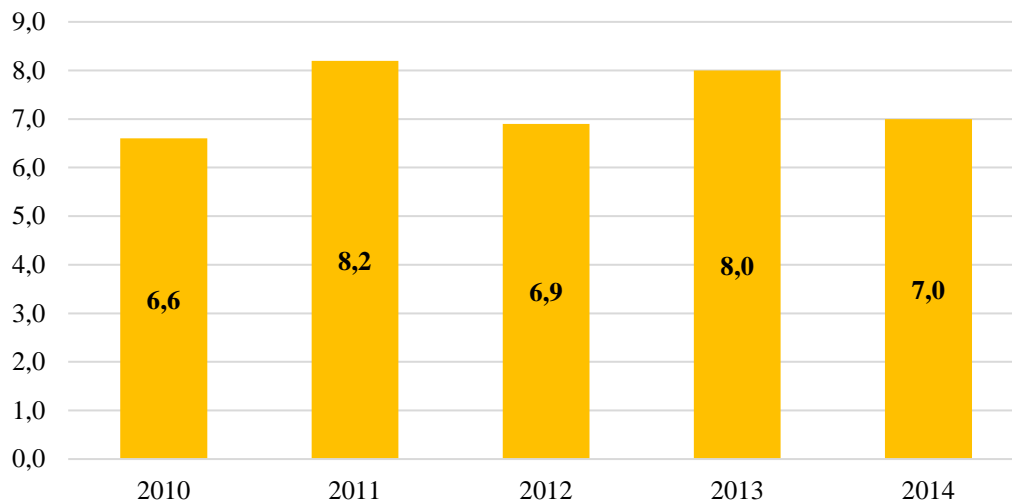
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Opatowiec w 2014 roku

Procesy demograficzne wpływające na starzenie się mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz rolniczy charakter gminy są ściśle powiązane z sytuacją na rynku pracy. Na uwadze należy mieć również fakt, iż na obszarze rewitalizacji występuje też zjawisko tzw. „ukrytego bezrobocia” – grupy mieszkańców nieaktywnych zawodowo, często zamieszkujących z rodzinami prowadzącymi niewielkie gospodarstwa rolne i zatrudnione w tychże działalnościach. Wiąże się to również z niedostosowaniem w strukturze kompetencji i kwalifikacji potencjalnych pracowników. Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010–2014 ulegał dynamicznym zmianom i na

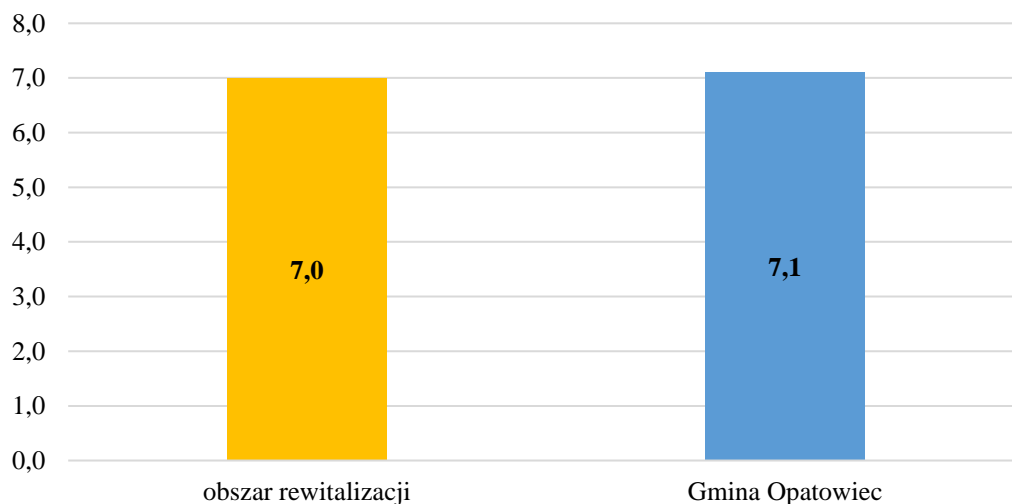
koniec 2014 roku wniósł 7,0% (wykres 4). Był on nieznacznie niższy niż średnia dla Gminy Opatowiec równa 7,1% (wykres 5).

Wykres 4 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

Wykres 5 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Opatowiec w 2014 roku

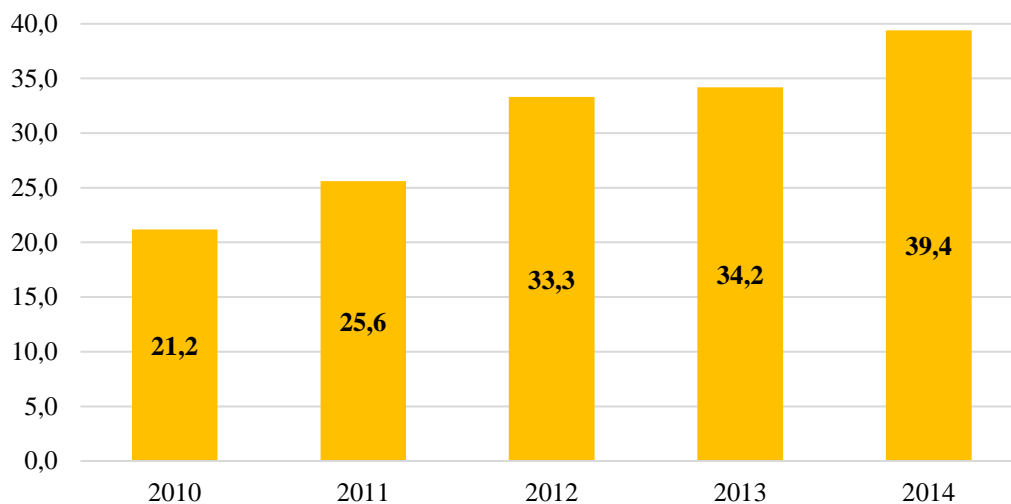
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością.

Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec znaczną część bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy stanowią osoby pozostające bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. W latach 2010–2014 wskaźnik ten systematycznie wzrastał, co świadczy o powiększającej się grupie osób nieaktywnych zawodowo (wykres 6).

Wykres 6 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

Dane pozyskane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowcu pozwoliły na analizę skali problemów społecznych i poziomu ubóstwa na obszarze rewitalizacji. Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz tego terenu z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji zostały przedstawione w tabeli 2.

Tabela 2 Skala problemów społecznych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014 – porównanie ze średnią dla gminy w 2014 roku

Lp.	Nazwa wskaźnika	Skala problemów społecznych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w poszczególnych latach					Średnia dla gminy
		2010	2011	2012	2013	2014	
1.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem	4,8	5,3	5,3	6,0	6,1	6,8
2.	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	35,2	32,2	35,1	39,3	39,8	40,8
3.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	0,0	1,3	3,9	2,6	5,2	4,6
4.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	5,1	9,1	11,7	11,7	18,1	15,9
5.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1 000 mieszkańców	7,6	11,7	16,9	15,7	25,8	19,6
6.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1 000 mieszkańców	1,3	1,3	2,6	0,0	2,6	1,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowcu

Negatywne zjawiska społeczne takie jak długotrwała choroba czy niepełnosprawność powodują dezorganizację życia osoby dotkniętej problemem, ale również jej rodziny. Natężenie tego typu zjawisk nasilają się w większości przypadków wraz z wiekiem. Choroba może całkowicie sparaliżować aktywność społeczną i zawodową osoby, w wyniku czego wycofuje się ona na margines życia społecznego. Często prowadzi to do ograniczeń w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu oraz zubożenia, a tym samym wymaga wsparcia innych osób i instytucji. Natomiast ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień. Prowadzi to do marginalizacji społecznej mieszkańców, a tym samym do braku integracji i zanikania więzi z pozostałą częścią lokalnej społeczności.

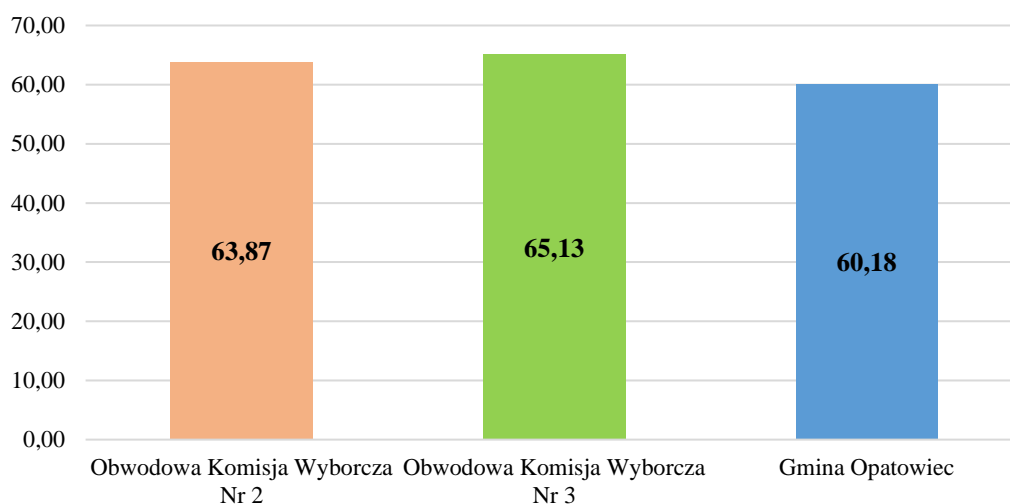
W związku z powyższym zaobserwować można kumulację negatywnych zjawisk społecznych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, prowadzących do ogólnego pogorszenia warunków i jakości życia ludności. Ilość osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją społeczną systematycznie się powiększa, o czym świadczy wzrost liczby osób, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej. Sytuacja ta potwierdza się w problemach wskazywanych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji w ramach prac nad dokumentem,

którzy zgłaszali negatywne zjawiska, takie jak: bezrobocie, ubóstwo, patologie społeczne czy alkoholizm.

Jednym z przejawów zaangażowania w sprawy lokalne jest udział w życiu publicznym, objawiający się we frekwencji w wyborach władz samorządowych. W 2014 roku w dwóch Obwodowych Komisjach Wyborczych Nr 2 i 3 zlokalizowanych w miejscowościach Opatowiec i Rogów objętych obszarem rewitalizacji zanotowano frekwencję wyborczą odpowiednio na poziomie 63,87% i 65,13%. Obydwie wartości są wyższe niż średnia dla całej Gminy Opatowiec, wynosząca 62,08% (wykres 7). Stanowi to niewątpliwy potencjał tego obszaru, którego wykorzystanie jest istotne do prowadzenia procesu rewitalizacji.

Wykres 7 Frekwencja (%) w wyborach władz samorządowych w 2014 roku – porównanie wyników Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 2 (Opatowiec), Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 3 (Rogów) oraz Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

Przejawem zaangażowania na rzecz lokalnej społeczności i jedną z form aktywności są fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne. Na obszarze rewitalizacji swoją siedzibę mają następujące organizacje i grupy nieformalne:

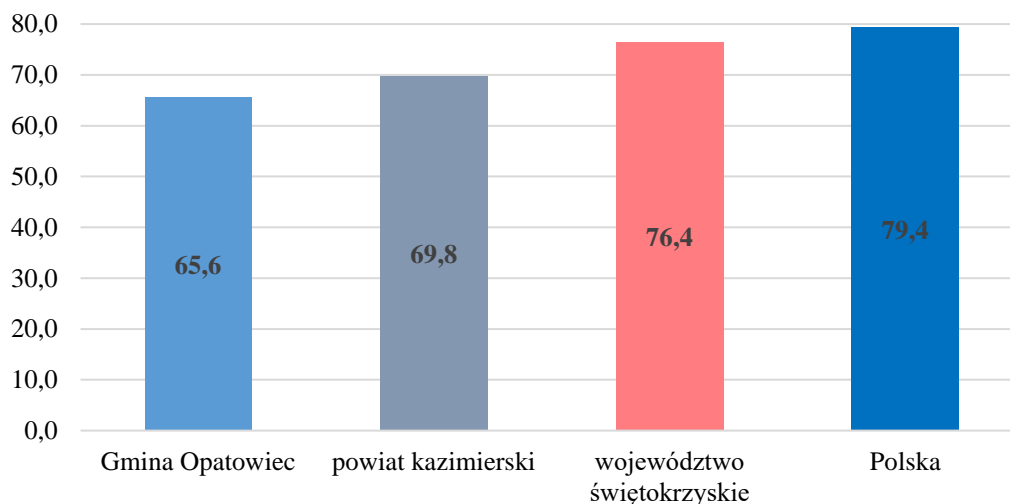
- Ochotnicza Straż Pożarna w Opatowcu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Rogowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich Opatowiec,
- Koło Gospodyń Wiejskich Rogów,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Opatowiec,
- Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Opatowieckiej w Opatowcu,
- Gminne Koło Pszczelarzy w Opatowcu,

- Koło Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Opatowcu.

Jednak mieszkańcy na spotkaniach w ramach partycypacji społecznej wskazywali niską aktywność i integrację organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, skupiającą się głównie na współorganizacji cyklicznych wydarzeń i świąt o charakterze państwowym i religijnym. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców oraz tworzenie międzysektorowych partnerstw jest zatem jednym z kluczowych elementów i potrzeb lokalnej społeczności, pozwalającej na utrwalenie zamierzonych efektów w ramach procesu rewitalizacji.

Jednym ze wskaźników, który opisuje dostęp do wysokiej jakości usług publicznych jest odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2014 roku odsetek ten w Gminie Opatowiec wyniósł 65,6% i pozostawał niższy w porównaniu ze średnią dla powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski (wykres 8). Zatem wzrost jakości i dostępności do usług przedszkolnych, a co za tym idzie wsparcie rodziców chcących powrócić na rynek pracy poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi jest jednym z ważniejszych elementów procesu rewitalizacji w Gminie Opatowiec.

Wykres 8 Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

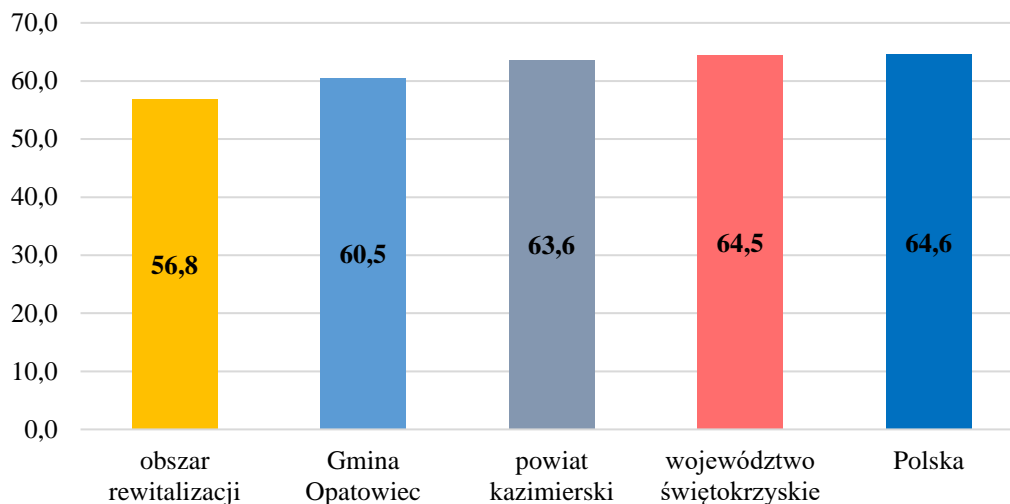

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia na wyznaczonym obszarze rewitalizacji są średnie wyniki sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej oraz średnie wyniki z egzaminów gimnazjalnych.

W 2014 roku średni procentowy wynik uzyskany przez szóstoklasistów w Szkole Podstawowej w Opatowcu wyniósł 56,8% i był dużo niższy niż średnia dla Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski (wykres 9).

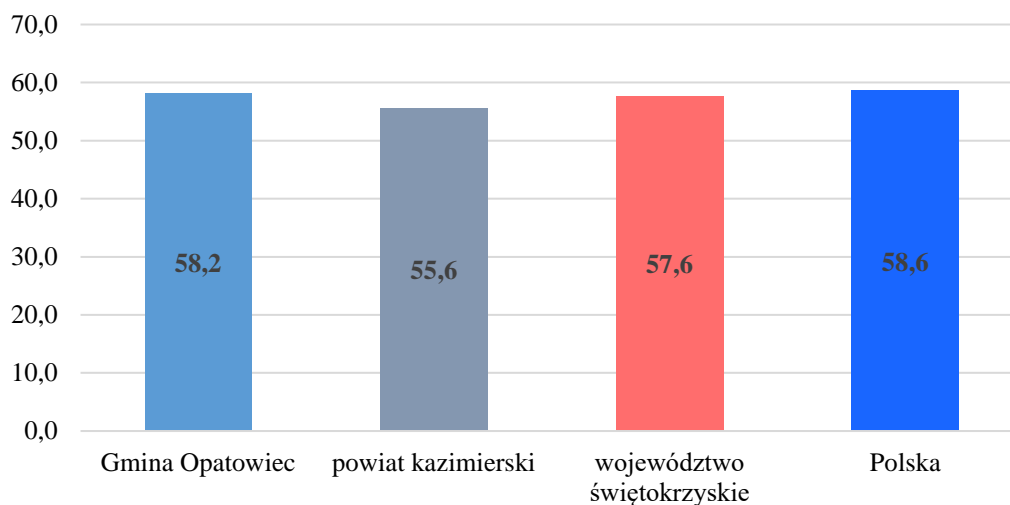
Wykres 9 Średnie % wyniki uzyskane ze sprawdzianu po 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, cke.edu.pl oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

Wykres 10 przedstawia średnią procentową wartość uzyskaną przez uczniów w Gminie Opatowiec ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w 2014 roku w porównaniu ze średnim procentowym wynikiem dla powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski. W gminie zlokalizowane jest jedno gimnazjum w miejscowości Opatowiec. Analizując zamieszczone dane zaobserwowano, że wyniki z egzaminu kończącego ten etap kształcenia uczniów z terenu Gminy Opatowiec są wyższe niż średnia dla powiatu i województwa, ale nieznacznie niższe niż średnia dla kraju. Jest to pozytywna sytuacja stanowiąca potencjał tego terenu, którą należy wykorzystać i wesprzeć w planowanych działaniach rewitalizacyjnych na rzecz rozwiązania innych zidentyfikowanych problemów społecznych.

Wykres 10 Średnie % wyniki uzyskane ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, cke.edu.pl oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

Kolejnym istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania różnych problemów społecznych w rewitalizacji jest stan bezpieczeństwa publicznego. Problemem zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji są dewastacje mienia publicznego. Zagrożeniem dla mieszkańców obszaru rewitalizacji jest położenie terenu wzdłuż drogi krajowej nr 79 Warszawa–Bytom. Natężenie ruchu pojazdów osobowych i ciężarowych oraz lokalizacja budynków użyteczności publicznej jak również Rynku w Opatowcu przy trakcie komunikacyjnym nie sprzyja bezpiecznemu poruszaniu się i funkcjonowaniu mieszkańców wyznaczonego obszaru. Przeciwdziałanie takim zjawiskom wymaga stworzenia spójnego systemu monitoringu, oświetlenia ulicznego oraz wprowadzenia niezbędnych elementów infrastruktury drogowej poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego i pieszego (w tym dla osób starszych i niepełnosprawnych). Zaplanowane działania muszą zmierzać do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych).

Niewątpliwym potencjałem tego obszaru jest prężnie działająca Samorządowa Instytucja Kultury pod nazwą Gminna Biblioteka Publiczna w Opatowcu (fotografia 1) powołana Uchwałą Nr V/21/2007 Rady Gminy w Opatowcu. Mieszkańcy posiadają dogodny dostęp do przestrzeni wykorzystywanej m.in. na cele integracyjne, edukacyjne czy kulturalne oraz różnego rodzaju imprezy, warsztaty, wydarzenia itp. dla każdej grupy wiekowej. Instytucja współpracuje z wieloma innymi organizacjami na szczeblu lokalnym, powiatowym i regionalnym. Jednak aby rozszerzyć zasięg i efektywność działań (również w zakresie

rewitalizacji) oraz trafić do większej ilości mieszkańców jak i turystów, instytucja i wspierającą ją organizacje muszą wykorzystywać istniejące walory przyrodnicze i kulturalne. Planowany proces rewitalizacji ma wspomóc i włączyć funkcjonowanie placówki w starania na rzecz rozwoju obszaru.

Fotografia 1 Dom Kultury w Opatowcu

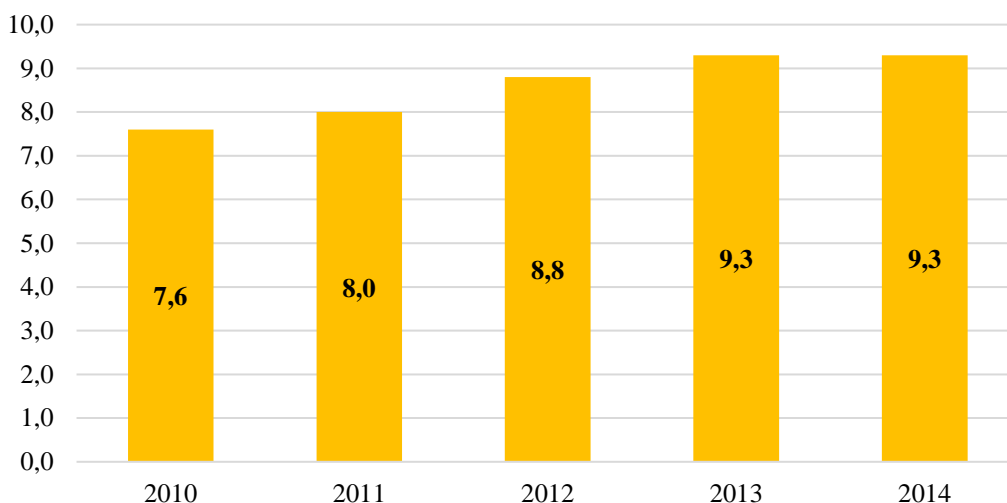
Źródło: *InicjatywaLokalna.pl*

W związku ze zdiagnozowaną sytuacją w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji, muszą zostać przedsięwzięte kompleksowe działania służące rozwiązywaniu wskazanych problemów. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym programem rewitalizacji.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmujący fragmenty sołectw Kraśniów, Opatowiec, Podskale i Rogów, jak również cała gmina, jest jednostką terytorialną o charakterze rolniczym. Jednak położenie wskazanego terenu wzdłuż drogi krajowej nr 79 oraz skupiającego się przy ośrodku centrum działalności administracyjno-usługowej gminy – Opatowcu, determinuje wskaźniki dotyczące sfery gospodarczej.

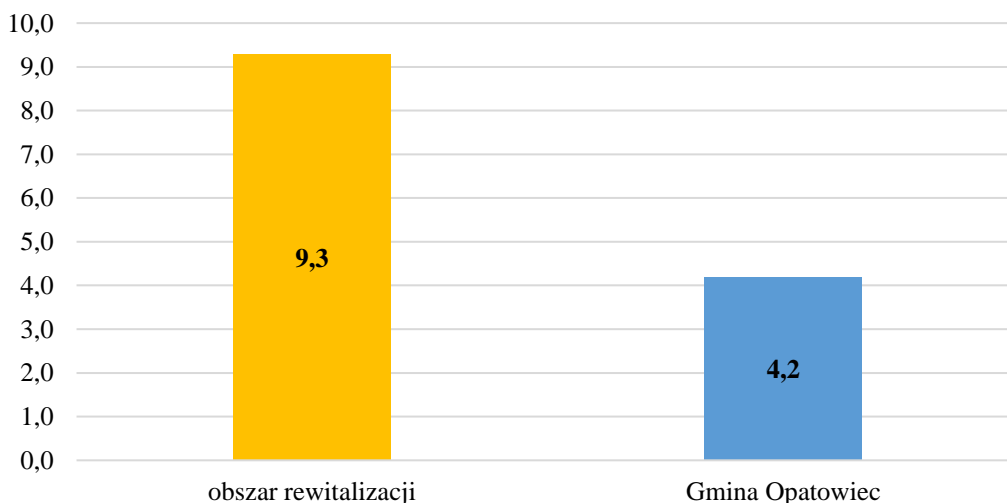
Sytuację odzwierciedla wskaźnik: liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W latach 2010–2013 wskaźnik ten systematycznie wzrastał, natomiast w 2014 roku utrzymał się na poziomie z poprzedniego roku i wyniósł 9,3 (wykres 11). Wartość ta w ostatnim badanym roku była wyższa niż średnia dla Gminy Opatowiec wynosząca 4,2 (wykres 12).

Wykres 11 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

Wykres 12 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Opatowiec

Pomimo korzystnych wskaźników dotyczących zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych, skupiają się one głównie wokół podstawowych usług handlowych, restauracyjnych i noclegowych dla mieszkańców gminy oraz użytkowników drogi krajowej nr 79. Jednak zmniejszający się ruch na trasie związany z wysoką dostępnością w odległości ok. 40 kilometrów autostrady A-4 może zdeterminować zmiany związane ze sferą gospodarczą tego obszaru. Dodatkowo znaczna część mieszkańców obszaru rewitalizacji zatrudniona jest w nisko dochodowym sektorze rolniczym. W związku z powyższym poziom atrakcyjności gospodarczej tego terenu w najbliższych latach będzie zdecydowanie spadał. Interesariusze rewitalizacji w ramach działań partycypacyjnych na etapie diagnostycznym i programowym wskazywali jako główny problem niskie dochody uzyskiwane przez mieszkańców oraz niewielką liczbę atrakcyjnych miejsc pracy. Zatem wprowadzenie działań mających na celu wzrost świadomości i przedsiębiorczości mieszkańców w zakresie wzrostu konkurencyjności i potencjału obszaru rewitalizacji oraz tworzenie nowych podmiotów i sektorów usług stanowi jedną z kluczowych potrzeb rewitalizacyjnych lokalnej społeczności.

Za niewątpliwy potencjał tego obszaru uznawane jest atrakcyjne położenie tego terenu wzdłuż nadbrzeża rzeki Wisły oraz ujścia Dunajca do Wisły z rozpościerającą się zielenią oraz tzw. „błoniami opatowieckimi” – miejscem organizacji cyklicznej imprezy pn. Świętokrzyski Młodzieżowy Championat Koni Małopolskich w Opatowcu (fotografia 2). W tejże miejscowości znajduje się również przeprawa promowa (fotografia 3 i 4), łącząca Gminę Opatowiec (województwo świętokrzyskie) z Gminą Gręboszów (województwo małopolskie) będącą jedyną przeprawą przez dwie rzeki w Polsce. Miejsce to jest szczególnie nie tylko pod względem krajobrazu, ale również historii. W dniach 23–27 września 1914 roku 1. Pułk Piechoty Legionów przeprowadzał się przez Wisłę i Dunajec dowodzony przez Józefa Piłsudskiego. W 80 rocznicę tego wydarzenia postawiono niemal trzy metrowy pomnik z brązu przedstawiający ówczesnego dowódcę. Przez wyznaczony obszar rewitalizacji przebiega również Szlak Jagielloński „Via Jagiellonica” łączący Kraków, Lublin i Wilno, nawiązujący do dawnego szlaku łączącego stolicę państwa polsko-litewskiego. Opatowiec jest również ściśle związany z historią Świętego Andrzeja Świerada, który według legend mógł urodzić się na tych terenach. Według podań, ze źródła przebiegającego przez Kraśniów czerpał wodę, która ma uzdrawiającą moc. Utrzymanie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz tego miejsca jest niewątpliwie jednym z elementów, które pobudzą lokalny patriotyzm i aktywność lokalną na rzecz miejsca zamieszkania.

Fotografia 2 Błonia opatowieckie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 3 Przeprowa promowa przez rzekę Wisłę i Dunajec

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 4 Teren wokół przeprawy promowej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

W chwili obecnej teren wzdłuż rzeki Wisły jest w stanie degradacji technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Niska jakość przestrzeni publicznej objawia się poprzez brak istniejącej infrastruktury o charakterze sportowym, rekreacyjnym czy turystycznym w postaci obiektów małej architektury, ciągów pieszo-rowerowych, drogowych czy uporządkowanej zieleni. W obecnym stanie teren nie jest funkcjonalny i bezpieczny (w szczególności dla osób starszych i niepełnosprawnych), a powiązanie funkcjonalno-przestrzenne nadbrzeża z Rynkiem w Opatowcu zostało zatracone.

Centralnym punktem Gminy Opatowiec skupiającym funkcje administracyjne, kulturalne, edukacyjne i usługowe całej jednostki, jak również obszaru rewitalizacji jest Rynek w Opatowcu (fotografia 5) wraz z jego najbliższym otoczeniem. Jednak postępująca degradacja techniczna i przestrzenno-funkcjonalna tego miejsca sprawia, że traci ono swoje funkcje. Związane jest to w szczególności z zaburzeniem estetyki i kolorystyki elewacji budynków, brakiem należytego zagospodarowania przestrzennego zielenią urządzoną, niewielką ilością obiektów małej architektury (rekreacyjnej i wypoczynkowej), złym stanem technicznym infrastruktury drogowej i wodociągowej, niewystarczającym oświetleniem i brakiem monitoringu wizyjnego, niedostosowaniem przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych

i starszych oraz chaosem komunikacyjnym, urbanistycznym i architektonicznym (fotografia 6). Tak jak wspomniano wcześniej stwierdzono brak atrakcyjnego połączenia przestrzenno-funkcjonalnego Rynku z terenem wzdłuż nadbrzeża Wisły. Dodatkowo brak spójnego oznakowania najatrakcyjniejszych miejsc tego obszaru, m.in. drogi do nadbrzeża, błon opatowieckich i skarpy, kościoła parafialnego pw. św. Jakuba, wieży hejnałowo-zegarowej z której odgrywany jest codziennie hejnał Opatowca, ruin zespołu dworskiego w Rogowie czy kościoła parafialnego pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny wraz z dzwonnica-bramą (fotografia 8).

W związku ze stanem zaobserwowanym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, kluczową potrzebą w zakresie sfer: przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej jest przywrócenie jakości obecnej i stworzenie nowej, atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej o funkcjach społecznych, rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych, wypoczynkowych i turystycznych, wykorzystujących lokalne dziedzictwo kulturowe i naturalne.

Fotografia 5 Rynek w Opatowcu

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 6 Układ komunikacyjno-przestrzenny Rynku w Opatowcu

Źródło: Urząd Gminy Opatowiec

Problemem w zakresie sfery technicznej i środowiskowej wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest brak sieci kanalizacyjnej oraz niska efektywność energetyczna budynków mieszkalnych (wysoka liczba budynków wybudowanych przed 1992 rokiem) i użyteczności publicznej (m.in. Dom Kultury, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Opatowcu, budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Opatowcu i Rogowie). Zanieczyszczenia odprowadzane w nieodpowiedni sposób, nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na nieczystości mogą powodować spadek jakości wód podziemnych i powierzchniowych, powietrza oraz gleb, stanowiąc zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt. W zaistniałej sytuacji niezbędne jest stworzenie systemu przydomowych oczyszczalni ścieków, termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej czy edukacja ekologiczna mieszkańców oraz informowanie ich o możliwościach i zaletach stosowania systemów uwzględniających ochronę środowiska naturalnego.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się posiadaniem bogatego dziedzictwa kulturowego związanego z lokalizacją następujących obiektów⁹:

⁹ Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl, inf. z dnia 10.12.2016 r.

1. Opatowiec:

- 1) kościół parafialny pw. św. Jakuba, 1470 r., 1 poł. XVII w., 1919 r., nr rej. A.200 z 14.05.1971 r. (fotografia 7);
- 2) cmentarz wojenny z czasów I wojny światowej, nr rej. A.201 z 12.09.1992 r.

2. Rogów:

- 1) dzwonnica-brama, przy kościele parafialnym, 1751 r., nr rej. A.202/1-2 z 5.05.1972 r.,
- 2) bramka w ogrodzeniu, XVIII w., nr rej.: A.202/1-2 z 5.05.1972 r. (fotografia 8),
- 3) zespół dworski, nr rej.: A.203/1-2 z 10.12.1957 r. i z 8.05.1971 r. (fotografia 9):
  - pozostałości zabudowań dworskich, koniec XIX w.,
  - park, XVIII w., koniec XIX w.

Fotografia 7 Kościół parafialny pw. św. Jakuba w Opatowcu

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 8 Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Rogowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 9 Pozostałości zespołu dworskiego w Rogowie

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Dodatkowo na obszarze rewitalizacji znajdują się liczne pomniki czy figury przydrożne. Niewątpliwie atrakcjami tego terenu są m.in.: pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego usytuowany na brzegu Wisły (fotografia 10), wieża hejnałowo-zegarowa (fotografia 11),

z której odgrywany jest codziennie opatowiecki hejnał oraz Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Rogowie wraz z dzwonnica-bramą przy kościele (zdjęcie 12). Obiekty te wymagają jednak niezbędnych działań konserwatorskich, restauratorskich i remontowych w związku z ich postępującą degradacją techniczną.

Fotografia 10 Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego w Opatowcu

Źródło: Urząd Gminy Opatowiec

Fotografia 11 Wieża hejnalowo-zegarowa w Opatowcu

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 12 Furta boczna zlokalizowana w zespole kościoła parafialnego pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Rogowie

Źródło: Urząd Gminy Opatowiec

Zgodnie z przeprowadzoną przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w 2014 roku, na terenie strefy świętokrzyskiej, do której należy Gmina Opatowiec, notuje się przekroczenia w zakresie poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10 oraz średnich rocznych pomiarów dla benzo(a)pirenu¹⁰ (mapa 3). Ponadto na terenie strefy nie dotrzymano poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 dla fazy II, a także celu długoterminowego dla ozonu. Prawdopodobne przyczyny wystąpienia przekroczenia ww. wskaźników wynikają m.in.:

- ze stosowania paliw o wysokiej zawartości popiołu i siarki w kotłach o niskiej sprawności cieplnej,
- z wysokiego udziału indywidualnego ogrzewania na paliwa stałe w zaspokajaniu potrzeb grzewczych mieszkańców,
- z dużych strat energii cieplnej spowodowanych złym stanem technicznym budynków,
- z niedostosowania instalacji i urządzeń przemysłowych oraz energetycznego spalania paliw do obowiązujących standardów emisyjnych i imisyjnych,
- ze spalania odpadów w kotłowniach domowych, co jest spowodowane niskim poziomem życia mieszkańców oraz niedostatecznym poziomem wiedzy ekologicznej.

Mapa 3 Obszar przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu ($1\text{ng}/\text{m}^3$) w województwie świętokrzyskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 31

¹⁰ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.pios.gov.pl, inf. z dnia 17.06.2016.

Obszar rewitalizacji położony jest w całości na obszarze Koszycko-Opatowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, teren Gminy Opatowiec usytuowany jest niekorzystnie. Zagrożenie powodziowe pochodzi głównie ze strony Wisły. Wezbrania stanowiące zagrożenie powodziowe dzieli się na zimowe i letnie. Wezbrania półroczna letniego charakterystyczne dla Regionu Wodnego Górnej Wisły, na terenie którego leży Gmina Opatowiec, występują od maja do października i spowodowane są opadami:

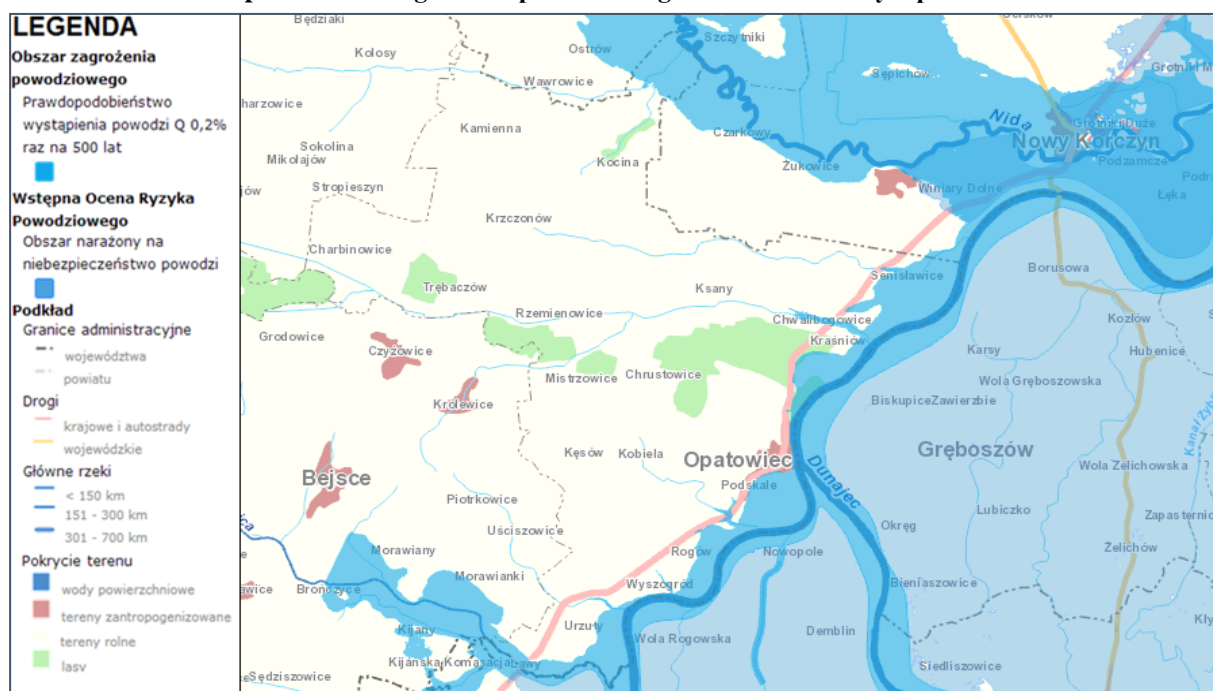
- nawałnymi – gwałtowne i miejscowe ulewy (tzw. powodzie błyskawiczne),
- rozlewnymi – długotrwałe, intensywne opady obejmujące duży teren.

Wezbrania zimowe występujące od listopada do kwietnia są charakterystyczne dla terenów nizinnych Regionu Wodnego Górnej Wisły. Wyróżnia się powodzie zimowe:

- roztopowe – spowodowane bardzo szybkim topnieniem śniegu,
- zatorowe (lodowozatorowe, śryżowozatorowe) – wywołane zatorem piętrzącym wodę¹¹.

Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Opatowiec przedstawiono na mapie 4.

Mapa 4 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Opatowiec

Źródło: Hydroportal Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, kzgw.gov.pl

¹¹ Plany zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy i regionów wodnych. Projekt Planu Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla Regionu Wodnego Górnej Wisły Nr WBS: 1.6.4.1.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej, zidentyfikowano najważniejsze problemy oraz potencjały o różnym charakterze i skali oddziaływania. Przedstawione zostały w tabeli 3.

Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec

Problemy	Potencjały
Niekorzystna struktura wieku mieszkańców – niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wysoki udział ludności w wieku poprodukcyjnym, a co za tym idzie wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego	Wysokie średnie % wyniki z egzaminów gimnazjalnych
Wzrastający udział bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem	Wysoka frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku
Występowanie bezrobocia ukrytego – grupy mieszkańców nieaktywnych zawodowo, często zamieszkujących z rodzinami prowadzącymi niewielkie gospodarstwa rolne i będące zatrudnione w tychże działalnościach	Wysoka liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych
Niekorzystne wskaźniki dotyczące liczby ludności, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej m.in. z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby i alkoholizmu	Wzrastająca liczba zarejestrowanych działalności gospodarczej w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym
Niska jakość usług publicznych związana z niskim odsetkiem dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	Bogate dziedzictwo kulturowe związane z istnieniem obiektów zabytkowych oraz interesującą historią i tradycją tego miejsca
Brak integracji oraz zanikanie więzi społecznych	Bogate dziedzictwo naturalne w postaci atrakcyjnego krajobrazu oraz położenia wzdłuż rzeki Wisły i przy ujściu Dunajca, błoń opatowieckich czy piaszczystych skarp
Brak poczucia więzi z miejscem zamieszkania (tożsamości lokalnej)	Dobrze prosperująca Samorządowa Instytucja Kultury pod nazwą Gminna Biblioteka Publiczna w Opatowcu
Niski stan bezpieczeństwa publicznego związany z położeniem większości budynków instytucji publicznych wzdłuż ruchliwej drogi krajowej nr 79	Położenie wzdłuż drogi krajowej nr 79 Warszawa–Bytom oraz w odległości około 40 km od autostrady A-4
Niskie średnie % wyniki ze sprawdzianu szóstoklasisty	Położenie na trasie międzynarodowego Szlaku Jagiellońskiego (Via Jagiellonica), łączącego Kraków z Lublinem i Wilnem
Niedostosowanie kompetencji i kwalifikacji potencjalnych pracowników	Wysoki udział zieleni w ogólnej powierzchni terenu
Niskie dochody uzyskiwane przez mieszkańców	
Niedostateczne zagospodarowanie przestrzeni publicznych na cele rekreacyjne, sportowe, wypoczynkowe, kulturalne i turystyczne	

Niedostateczne zagospodarowanie terenów zieleni urządzonej	
Zły stan techniczny infrastruktury drogowej i wodociągowej, brak sieci kanalizacyjnej, zaburzenie ładu przestrzennego i architektonicznego oraz istniejące bariery dla osób starszych i niepełnosprawnych	
Degradacja techniczna obiektów dziedzictwa kulturowego, wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków	
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców	
Wysoka liczba budynków wybudowanych przed 1992 rokiem	
Niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej, brak wykorzystania technologii EWE i OZE	
Położenie obszaru na terenach zagrożonych powodzią	

Źródło: Opracowanie własne

III. Część programowa

1. Założenia programu rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników, mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 3), pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję i wizję stanu dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji (schemat 3).

Schemat 3 Wizja i misja wyznaczonego obszaru rewitalizacji

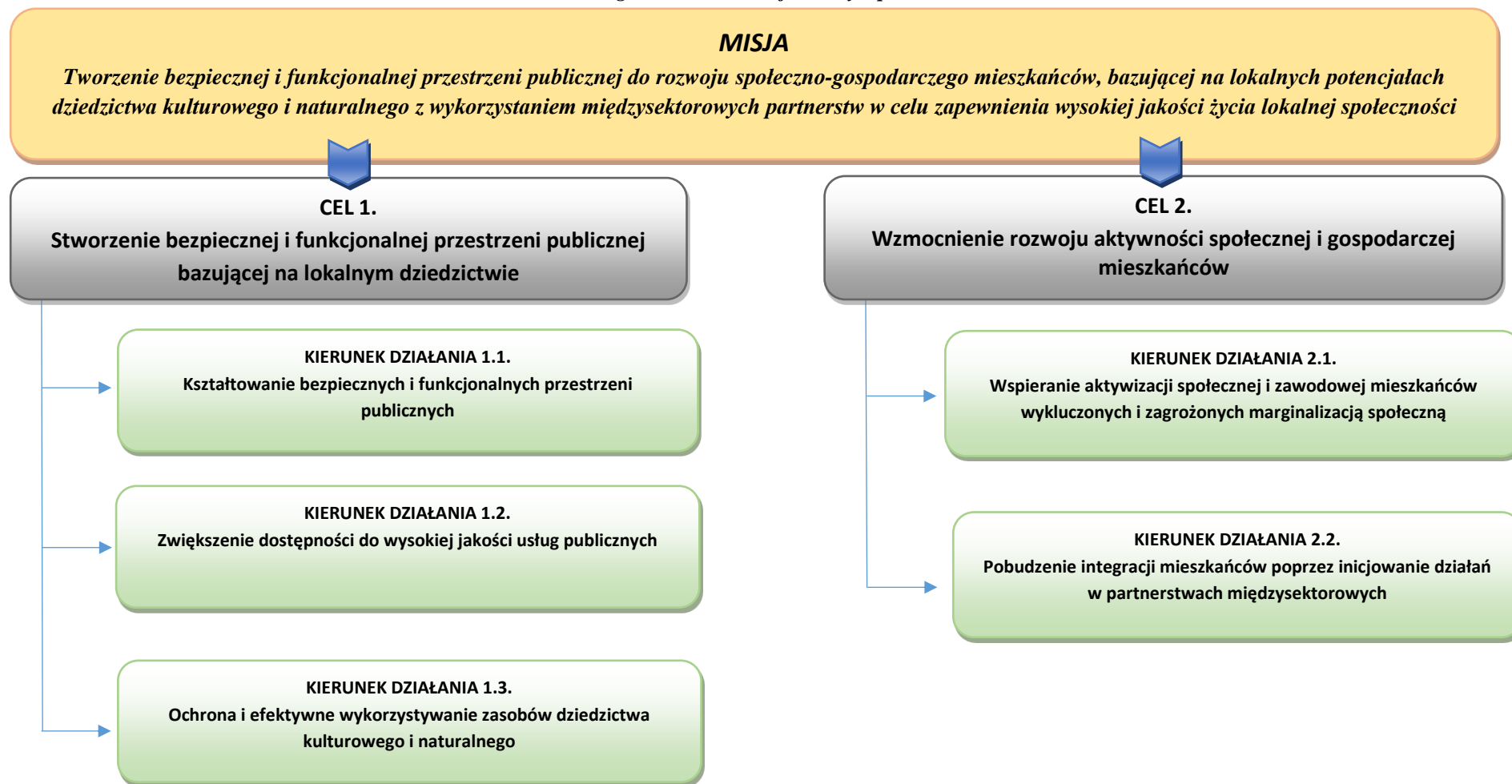

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom. Cele powiązane zostały z pogłębioną diagnozą oraz wizją obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji, a także posłużyły uporządkowaniu działań wynikających ze skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych (schemat 4).

Schemat 4 Założenia Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023

Źródło: Opracowanie własne

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze społecznym na rewitalizowanym obszarze nastąpi:

integracja społeczna mieszkańców, zniwelowanie wykluczenia i izolacji wielu grup społecznych, wzrost aktywności społecznej, zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych oraz atrakcyjnych form rekreacji i spędzania wolnego czasu, wyprowadzenie dzieci i młodzieży z patologii, wzrost poczucia bezpieczeństwa, wzrost możliwości bezpiecznego i atrakcyjnego spędzania czasu wolnego.

W wymiarze gospodarczym proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni i pośredni do:

zwiększenia możliwości rozwoju przedsiębiorczości, wzrostu ruchu rekreacyjno-wypoczynkowego oraz turystycznego, wzrostu dochodów mieszkańców, wzrostu ilości chętnych osób do osiedlania się na wyznaczonym obszarze.

W wymiarze przestrzenno-funkcjonalnym zauważalne będą następujące zmiany:

dostosowanie przestrzeni publicznych do osób starszych i niepełnosprawnych, likwidacja barier architektoniczno-urbanistycznych, poprawa estetyki przestrzeni, stworzenie infrastruktury rekreacyjno-sportowej i okołoturystycznej, bezpieczna przestrzeń dla mieszkańców, poprawa bezpieczeństwa infrastruktury drogowej, zachowanie i poprawa stanu obiektów dziedzictwa kulturowego.

W wymiarze technicznym rewitalizacja przyczyni się do:

poprawy jakości i zwiększenia ilości infrastruktury rekreacyjno-sportowej i okołoturystycznej, poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej i wodociągowej, poprawy stanu technicznego budynków użyteczności publicznej.

W wymiarze środowiskowym proces rewitalizacji wpłynie na:

redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza, ochronę środowiska naturalnego, wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców.

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Program Rewitalizacji dla Gminy Opatowiec złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zawiera charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad programem rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partycypacji społecznej oraz partnerstwa, zdefiniowano i scharakteryzowano 5 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji (tabele 4–8).

Tabela 4 Projekt podstawowy nr 1 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	Kompleksowe zaadaptowanie, uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Opatowiec mającej na celu wzrost jakości życia mieszkańców		
Lokalizacja	Opatowiec – obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2016–2021
Szacowana wartość (zł)	8 000 000	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiotem projektu jest uporządkowanie, zagospodarowanie i adaptacja terenów wzdłuż nadbrzeża rzeki Wisły w Opatowcu oraz poprawa jakości przestrzeni publicznej w zakresie wzrostu estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa układu komunikacyjnego centrum miejscowości Opatowiec. Celem projektu jest nadanie tym terenom nowych funkcji społecznych, rekreacyjnych, sportowych i turystycznych, przy ogólnej poprawie estetyki przestrzeni publicznych oraz odnowienie zatraconego powiązania pomiędzy centrum miejscowości Opatowiec a nadbrzeżem wzdłuż rzeki Wisły, stanowiącym niewątpliwą potencjał tego miejsca.</p> <p>Zakres prac na nadbrzeżu obejmować będzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uporządkowanie terenu i istniejącej zieleni (stanowią ją głównie samosiewy); - stworzenie ciągów pieszych i rowerowych wzdłuż brzegu (promenada), połączenie terenu z centrum Opatowca; - montaż elementów małej architektury m.in. ławki, stoliki, kosze, altany, stojaki rowerowe, przyrządy do ćwiczeń i zabaw, montaż energooszczędnego oświetlenia i monitoringu wizyjnego; - wykonanie pomostu stanowiącego punkt widokowy na Wisłę i Dunajec oraz wykonanie przystani do obsługi kajaków i małych łodzi; - utworzenie spójnego oznakowania; - zaadaptowanie części terenu na cele rekreacyjne – boisko do siatkówki plażowej; 		

	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie parku tematycznego nawiązującego do historii tego miejsca (przebieg Szlaku Jagiellońskiego, postać Józefa Piłsudskiego). - remont pomnika Józefa Piłsudskiego. <p>Zakres prac w ramach centrum miejscowości obejmować będzie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przebudowę dróg wraz z systemem odwodnienia; - wymianę kostki brukowej; - montaż obiektów małej architektury (m.in. wiata, toaleta, tablice informacyjne, spójne oznakowanie); - wymianę instalacji wodociągowej; - poprawę estetyki publicznej poprzez uporządkowanie istniejącej zieleni; - modernizację i rozbudowę energooszczędnego oświetlenia ulicznego; - montaż monitoringu wizyjnego; - rozbudowę, nadbudowę, przebudowę i głęboką termomodernizację budynku Domu Kultury w Opatowcu oraz jego najbliższego otoczenia wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej; - przeprowadzenie prac remontowych obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków oraz ich najbliższego otoczenia, mających na celu ich zachowanie (m.in. Kościół Parafialny pw. św. Jakuba oraz cmentarza wojennego z I wojny światowej w Opatowcu); - głęboką termomodernizację i poprawę estetyki budynków Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Opatowcu oraz Urzędu Gminy Opatowiec. <p>Teren nadbrzeża będzie przeznaczony na cele sportowe, rekreacyjne i turystyczne. Obecnie jest on w stanie degradacji technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Działanie pozwoli na zwiększenie dostępności do wysokiej jakości przestrzeni publicznych mieszkańcom oraz stanowić będzie bezpieczną przestrzeń do pobudzania aktywności społecznej i fizycznej lokalnej społeczności, organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych, artystycznych i historycznych oraz rozwoju potencjału turystycznego obszaru rewitalizacji. Obszar zostanie dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych, co pozwoli na uatrakcyjnienie i rozszerzenie usług i przestrzeni publicznej w szczególności dla osób starszych i niepełnosprawnych, przewlekle chorych, wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją społeczną.</p> <p>Rynek w Opatowcu wraz z najbliższym otoczeniem stanowi centrum działalności administracyjnej, kulturalnej, edukacyjnej i usługowej Gminy Opatowiec. Jednak postępująca degradacja techniczna i przestrzenno-funkcjonalna wskazanego terenu sprawia, że zatracą on swoje funkcje. Przewidziane działania pozwolą na poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych na rzecz przywrócenia i utrwalenia ładu przestrzennego. Realizacja doprowadzi do wzrostu atrakcyjności terenu i odnowienia funkcji społeczno-rekreacyjnych centrum miejscowości.</p> <p>Działania te pozwolą na poprawę jakości i poziomu życia mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz stworzenie możliwości godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną, fizyczną i rekreacyjną. Przestrzeń może zostać wykorzystana również do profilaktyki chorób cywilizacyjnych i możliwości wypoczynku. Zagospodarowanie terenu oraz ochrona, udostępnienie i promocja dziedzictwa kulturowego i naturalnego pozwolą również na wykorzystanie wskazanych potencjałów do rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców obszaru. Poprawi się również bezpieczeństwo wskazanego obszaru poprzez modernizację oświetlenia i układu komunikacyjnego, montaż monitoringu wizyjnego i dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.</p> <p>Projekt stanowi odpowiedź na zdiagnozowane zjawiska kryzysowe obszaru rewitalizacji, jakimi są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tendencje demograficzne lokalnej społeczności związane ze zwiększającym się udziałem osób starszych przy jednoczesnym zmniejszaniu się udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym; - niski stopień bezpieczeństwa publicznego i drogowego (położenie miejscowości przy drodze krajowej nr 79 Warszawa–Bytom); - brak terenów urządzonej zieleni; - niewielka ilość atrakcyjnej przestrzeni zagospodarowanej pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną;
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka liczba mieszkańców pobierających świadczenia społeczne z powodu alkoholizmu, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz ubóstwa; - niska integracja mieszkańców obszaru (w tym integracja międzypokoleniowa); - niska aktywność społeczna i gospodarcza mieszkańców; - niskie dochody uzyskiwane przez mieszkańców; - niedostosowanie rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych; - niewykorzystanie technologii EWE i OZE.
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Opatowiec, organizacje pozarządowe, Parafia pw. św. Jakuba</p>
<p>Cele rewitalizacji, które realizuje projekt</p>	<p><i>CEL 1. Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie.</i> <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1. Kształtowanie bezpiecznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.</i> <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</i> <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3. Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i> <i>CEL 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i> <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i> <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach międzysektorowych.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowanymi rezultatami realizowanego projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa bezpieczeństwa publicznego; - podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców; - wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców; - zwiększenie aktywności, spójności i integracji społecznej (w tym międzypokoleniowej) mieszkańców obszaru rewitalizacji; - rozwój przemysłu czasu wolnego; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - zwiększenie dostępności do publicznych przestrzeni sportowych i rekreacyjnych; - poprawa atrakcyjności i jakości przestrzeni publicznej; - wzmocnienie tożsamości lokalnej; - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych; - rozszerzenie oferty i zwiększenie dostępności do usług społecznych o charakterze kulturalnym, edukacyjnym, artystycznym, sportowym i rekreacyjnym; - wzrost dostępności do wysokiej jakości świadczonych usług; - zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej; - zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko. <p><u>Wskaźniki produktu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją, - liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach, - liczba instytucji kultury objętych wsparciem, - szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych, - liczba jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE. <p><u>Wskaźnik rezultatu:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją, - liczba osób korzystających z obiektów zasobów kultury objętych wsparciem, - produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE, - ilość zaoszczędzonej energii cieplnej, - liczba obiektów zasobów kultury objętych wsparciem.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5 Projekt podstawowy nr 2 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	Nowy zawód – lepsze jutro		
Lokalizacja	Opatowiec – obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2017–2018
Szacowana wartość (zł)	514 380,33	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Głównym celem projektu jest wzrost aktywności społecznej i zawodowej u osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym będących równocześnie klientami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Opatowcu. Wsparcie w ramach projektu jest kierowane do mieszkańców w wieku aktywności zawodowej z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym, zasadniczym, średnim i nie więcej niż 2 osoby z wykształceniem wyższym. Grupę docelową stanowią bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy (PUP) zakwalifikowani do III profilu pomocy, bierni zawodowo oraz bezrobotni niebędący klientami PUP charakteryzujący się co najmniej jedną z cech związanych z zagrożeniem ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.</p> <p>Głównymi zadaniami w ramach projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poradnictwo zawodowe indywidualne i grupowe, - poradnictwo psychologiczne grupowe, - kursy zawodowe, - staże, - realizacja kontraktów socjalnych. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Opatowiec – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej		
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	<p><i>CEL 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i></p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i></p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach międzysektorowych.</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowanymi rezultatami realizowanego projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej mieszkańców, - wzrost umiejętności społecznych i zawodowych umożliwiających powrót do życia społecznego i zawodowego, odpowiadające aktualnym potrzebom na rynku pracy, - wzrost zatrudnienia wśród osób bezrobotnych. <p><u>Wskaźniki produktu:</u></p> <p>Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie;</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie.</p> <p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu;</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu;</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek);</p> <p>Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kompetencje po opuszczeniu programu.</p>		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 3 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	Kompleksowy rozwój edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec poprzez rozbudowę przedszkola w Krzczonowie oraz doposażenie przedszkoli		
Lokalizacja	Opatowiec – obszar rewitalizacji; Krzczonów	Okres realizacji	2017–2018
Szacowana wartość (zł)	908 979,07	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Głównym celem projektu jest zwiększenie procentu upowszechnienia edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec.</p> <p>Cele szczegółowe projektu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie prawidłowego wieloaspektowego rozwoju dzieci w wieku przedszkolnym z terenu Gminy Opatowiec. 2. Zwiększenie liczby miejsc opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym. 3. Zwiększenie poziomu aktywności zawodowej i zatrudnienia wśród osób sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku przedszkolnym. 4. Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego na terenie gminy. 5. Poprawa wizerunku Gminy Opatowiec. <p>Zakres prac obejmuje rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury szkolnej (budynek po byłym przedszkolu w Krzczonowie) wraz ze zmianą pokrycia dachowego oraz przebudowę i modernizację pomieszczeń budynku.</p> <p>Natomiast zakres projektu dotyczy Punktu Przedszkolnego przy Szkole Podstawowej w Opatowcu obejmuje zakup wyposażenia obiektu w celu świadczenia usług na wysokim poziomie.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Opatowiec		
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2.</i> Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Przedmiotowa inwestycja wpłynie m.in. na:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost jakości życia mieszkańców; - spadek bezrobocia; - zwiększenie poziomu upowszechniania edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec; - powrót części rodziców (głównie kobiet) na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem i/lub wychowaniem dziecka/ci; - aktywizację społeczno-zawodową i integrację mieszkańców gminy mających dzieci w wieku przedszkolnym lub planujących dzieci; - poprawę warunków życia społeczności lokalnej; - poprawę dostępu do podstawowych usług edukacyjnych; - zmniejszenie liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; - zwiększenie atrakcyjności analizowanego terenu (atrakcyjność: osadnicza, inwestycyjna). <p><u>Wskaźniki produktu:</u> Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej; Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej.</p> <p><u>Wskaźnik rezultatu:</u> Liczba osób objętych działaniami instytucji popularyzujących naukę i innowacje.</p>		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 4 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	Kompleksowe wsparcie opieki przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec		
Lokalizacja	Opatowiec – obszar rewitalizacji, Krzczonów	Okres realizacji	2017–2018
Szacowana wartość (zł)	500 000	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Przedmiotem projektu jest wygenerowanie dodatkowych miejsc w Przedszkolu w Opatowcu oraz Punktu Przedszkolnym w Opatowcu wraz z uwzględnieniem potrzeb dzieci niepełnosprawnych oraz rozszerzenie jakości i atrakcyjności zajęć edukacyjnych. Wzrost ilości miejsc w przedszkolu wymaga adaptacji pomieszczeń i modernizacji istniejącej infrastruktury. Jednym z głównych celów projektu jest zapewnienie powszechnego dostępu i wysokiej jakości opieki oraz edukacji w przedszkolu. Program zapewnia też możliwość powrotu do pracy rodzicom dzieci objętych projektem.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Opatowiec		
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2.</i> Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowanymi rezultatami projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa dostępności do usług publicznych, - poprawa atrakcyjności oferty edukacyjnej, - wzrost kapitału społecznego, - poprawa jakości świadczonych usług przez instytucje publiczne, - wzrost konkurencyjności świadczonych usług publicznych, - podniesienie kompetencji kluczowych dzieci, niezbędnych na rynku pracy, - rozwinięcie wszechstronnych umiejętności u dzieci, - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, - stworzenie rodzicom dzieci objętych programem korzystnych warunków powrotu na rynek pracy. <p><u>Wskaźniki produktu:</u></p> <p>Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej – 56 osób.</p> <p>Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie.</p> <p>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p>		

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 5 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Nazwa projektu	W cyfrowej sieci		
Lokalizacja	Opatowiec – obszar rewitalizacji	Okres realizacji	2016–2017
Szacowana wartość (zł)	264 391,35	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiotem projektu jest rozwijanie u uczniów Gimnazjum w Opatowcu umiejętności w zakresie kompetencji: naukowo technicznych, języków obcych i ICT poprzez uczestnictwo w zajęciach dodatkowych. Projekt ma na celu zastosowanie nowej, hybrydowej metody kształcenia (tzw. blended learning) – połączenia zajęć stacjonarnych, opartych na bazie ćwiczeń i gier edukacyjnych pobudzających inwencję uczniów z wykorzystaniem elementów kształcenia na odległość. Do zastosowania tej metody niezbędne jest również przeprowadzenie modernizacji sieci Internet na terenie budynku, a także przeprowadzenie szkolenia dla wszystkich nauczycieli placówki. Zajęcia dodatkowe będą miały charakter warsztatowy.</p> <p>Głównymi zadaniami w ramach projektu będą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szkolenie dla nauczycieli w zakresie hybrydowych metod kształcenia (tzw. blended learning) i obsługi platformy e-learningowej – szkolenie pozwoli nauczycielom na wyrównanie braków w zakresie kształcenia na odległość. Umożliwi ono nabycie wiedzy i umiejętności technicznej obsługi edukacyjnej platformy e-learningowej, co w efekcie pozwoli później na efektywne prowadzenie zajęć metodą blended learning. 2. Modernizacja infrastruktury pozwalającej na bezprzewodowy dostęp do sieci Internet – szkoła będzie posiadała sieć bezprzewodową w całym budynku, podzieloną na nauczycielską i uczniowską, która będzie wzbogacona o filtr treści zakazanych. 3. Przygotowanie infrastruktury informatycznej do nauczania zdalnego – planowane jest powstanie atrakcyjnej formy przekazu nowych wiadomości jaką będzie platforma e-learningowa. Niezbędne do jej obsługi jest wyposażenie uczniów w przenośne tablety – umożliwiające dostęp do elektronicznych podręczników i do materiałów szkoleniowych. 4. Zajęcia dodatkowe – warsztaty językowe mające na celu przełamanie bariery językowej oraz zapoznanie się z kulturą obcych krajów; warsztaty z przedmiotów przyrodniczych, których celem będzie rozwijanie umiejętności badawczych i zainteresowań uczniów; warsztaty z matematyki. 5. Utworzenie Szkolnego Punktu Informacji i Kariery – główną formą pracy będzie indywidualny kontakt z uczniem poprzez edukacyjną platformę e-learningową. W ramach SPIK omówione zostaną zagadnienia z zakresu doradztwa zawodowego, przedsiębiorczości; zostaną zorganizowane wycieczki do Kielc i Krakowa w celu zapoznania się z ofertą odwiedzanych uczelni. Jako punkt doradczy SPIK będzie posiadał doradcę zawodowego, który na podstawie testów o predyspozycji będzie pomagał uczniom w wyborze ścieżki zawodowej. 6. Utworzenie Gminnego Festiwalu Nauki – podsumowujący podjęte w projekcie zadania. Gimnazjaliści zaprezentują zdobyte kompetencje i umiejętności z zakresu wielu nauk. Festiwal zakończy się dyskusją panelową z udziałem uczestników projektu i zaproszonych gości, której tematem będzie utrwalenie i kontynuacja wybranych działań projektowych. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Opatowiec		
Cele rewitalizacji, które realizuje projekt	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2.</i> Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych. <i>CEL 2.</i> Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1.</i> Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</p>		

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowanymi rezultatami w ramach projektu są:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości świadczonych usług publicznych, - podniesienie kwalifikacji nauczycieli, - zwiększenie atrakcyjności oferty edukacyjnej, - zwiększenie świadomości zawodowej uczniów, - zwiększenie dostępności do sieci Internet, - utworzenie produktu gminnego jakim jest Gminny Festiwal Nauki. <p><u>Wskaźniki rezultatu:</u></p> <p>Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu.</p> <p>Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych.</p> <p>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.</p> <p><u>Wskaźniki produktu</u></p> <p>Liczba nauczycieli objętych programem.</p> <p>Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie.</p> <p>Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie.</p> <p>Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie.</p> <p>Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych.</p> <p>Liczba osób objętych szkoleniami/doradztwem w zakresie kompetencji cyfrowych.</p>
---	--

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

W grupie uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazano te, które będą realizować kierunki działań, mające na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Charakterystyka przedsięwzięć uzupełniających została przedstawiona w tabeli 9.

Tabela 9 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Lp.	Lokalizacja	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot realizujący	Realizowany cel i kierunek działania	Obszar tematyczny przedsięwzięcia rewitalizacyjnego
1.	Obszar rewitalizacji/Gmina Opatowiec	Aktywizacja i integracja seniorów z terenu Gminy Opatowiec	Koło Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Opatowcu	<p><i>CEL 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i></p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i></p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach międzysektorowych.</i></p>	<p>Przedsięwzięcie mające na celu wzrost aktywności i integracji seniorów z terenu Gminy Opatowiec poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spotkania integracyjno-edukacyjne w związku z obchodami Światowego Dnia Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych, - organizację cyklu prelekcji prozdrowotnych dla seniorów, - współorganizację wydarzenia „Wianki nad Wisłą”, - organizację wyjazdów integracyjnych i studyjnych, - współpracę z innymi organizacjami pozarządowymi.
2.	Obszar rewitalizacji/Gmina Opatowiec	Zagospodarowanie czasu wolnego mieszkańcom, zachowanie i promocja dziedzictwa lokalnego	Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia	<p><i>CEL 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</i></p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną.</i></p>	<p>Zakres przedsięwzięcia obejmuje organizację różnego rodzaju zajęć dla mieszkańców Gminy Opatowiec, takich jak: warsztaty, prelekcje, imprezy plenerowe, wyjazdy, wycieczki, kolonie, wydarzenia kulturalne itp. o charakterze edukacyjnym i promocyjnym. Celem projektu jest wzrost kapitału społecznego mieszkańców poprzez podniesienie ich aktywności społecznej i gospodarczej, integracji, tożsamości lokalnej czy świadomości ekologicznej.</p>

				<i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2.</i> Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach międzysektorowych.	
3.	Sołectwo Kamienna	Zwiększenie edukacji ekologicznej oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania turystyki na obszary cenne przyrodniczo na terenie Powiatu Kazimierskiego i Powiatu Buskiego 2013–2019	Gmina Opatowiec/ gminy powiatu kazimierskiego i buskiego	<i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1.</i> Kształtowanie bezpiecznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.	Zakres projektu obejmuje stworzenie oznakowanej i bezpiecznej ścieżki rowerowej poprowadzonej przez tereny cenne przyrodniczo na terenie powiatu kazimierskiego i buskiego. Celem projektu jest wzrost atrakcyjności turystycznej tego obszaru, podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz zachowanie terenów cennych przyrodniczo.
4.	Opatowiec	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Kazimierzy Wielkiej	Spółdzielnia Mieszkaniowa w Kazimierzy Wielkiej, Gmina Opatowiec	<i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1.</i> Kształtowanie bezpiecznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.	Przedmiotem projektu jest zagospodarowanie terenu wokół bloku mieszkalnego w Opatowcu poprzez budowę parkingu oraz placu zabaw dla dzieci w celu stworzenia przyjaznej, atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej dla lokalnej społeczności.
5.	Charbinowice, Kraśniów, Opatowiec	Budowa, przebudowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej	Ochotnicze Straże Pożarne, stowarzyszenia, Gmina Opatowiec	<i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1.</i> Kształtowanie bezpiecznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.	Przedmiotem projektu jest utworzenie infrastruktury rekreacyjnej mającej na celu zachowanie dziedzictwa historycznego i naturalnego związanego z istniejącym źródłem świętego Andrzeja Świerada oraz nadbrzeżem Wisły. Celem projektu jest wzrost atrakcyjności turystycznej, podniesienie tożsamości lokalnej mieszkańców oraz

				<p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p> <p><i>CEL 2.</i> Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2.</i> Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach międzysektorowych.</p>	ochrona i udostępnienie istniejącego dziedzictwa naturalnego.
6.	Opatowiec, Krzczonów	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Opatowiec	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2.</i> Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>	<p>Przedmiotem projektu jest głęboka termomodernizacja budynków użyteczności publicznej (m.in. ośrodka zdrowia w Opatowcu i Krzczonowie) poprzez ocieplenie ścian budynków, zmianę sposobu ich ogrzewania oraz montaż klimatyzacji.</p> <p>Celem projektu jest zwiększenie efektywności energetycznej budynków, obniżenie ich kosztów utrzymania oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania obiektów na środowisko naturalne.</p>
7.	Krzczonów	Budowa oczyszczalni ścieków w Krzczonowie	Gmina Opatowiec	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2.</i> Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych.</p> <p><i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>	<p>Przedmiotem projektu jest budowa oczyszczalni ścieków w Krzczonowie.</p> <p>Celem projektu jest zwiększenie efektywności infrastruktury kanalizacyjnej na tym obszarze oraz ochrona środowiska naturalnego.</p>

8.	Gmina Opatowiec	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	Gmina Opatowiec	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2.</i> Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>	<p>Przedmiotem projektu jest utworzenie specjalnego programu polegającego na możliwości uzyskania dofinansowania na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków na obszarach, w których brak jest infrastruktury kanalizacyjnej. Celem projektu jest zwiększenie ochrony środowiska naturalnego oraz poprawa bytu mieszkańców gminy.</p>
9.	Gmina Opatowiec	Modernizacja oświetlenia ulicznego	Gmina Opatowiec	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>	<p>Przedmiotem projektu jest modernizacja i wymiana oświetlenia ulicznego w celu zwiększenia efektywności energetycznej, zmniejszenia awaryjności i wzrostu bezpieczeństwa publicznego mieszkańców.</p>
10.	Gmina Opatowiec	Montaż instalacji OZE	Gmina Opatowiec	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.3.</i> Ochrona i efektywne wykorzystywanie zasobów dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</p>	<p>Przedmiotem projektu jest instalacja paneli fotowoltaicznych wraz z wszelkimi instalacjami w celu zmniejszenia niskiej emisji oraz ochrona jakości środowiska naturalnego.</p>
11.	Gmina Opatowiec	Modernizacja dróg	Gmina Opatowiec	<p><i>CEL 1.</i> Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 1.1.</i> Kształtowanie bezpiecznych</p>	<p>Przedmiotem projektu jest modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej w Gminie Opatowiec. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie dostępności do bezpiecznych, wysokiej jakości dróg gminnych, poprzez poprawę komunikacji i komfortu podróży.</p>

				i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.	
12.	Gmina Opatowiec	Kreowanie współpracy pomiędzy Gminą Opatowiec, a sektorem gospodarczym	Przedsiębiorcy z sektora MŚP, Gmina Opatowiec, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowcu	CEL 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1.</i> Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną. <i>KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2.</i> Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach międzysektorowych.	Przedmiotem projektu jest nawiązanie współpracy pomiędzy Gminą Opatowiec (Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Opatowcu) a przedsiębiorcami z sektora MŚP poprzez pomoc w pozyskaniu środków na rozwój działalności gospodarczej, stworzenie nowych miejsc pracy oraz pozyskiwaniu pracowników.

Źródło: Opracowanie własne

Pięć podstawowych projektów rewitalizacyjnych przedstawionych w tabelach 4–8 oraz 12 pozostałych projektów rewitalizacyjnych (komplementarnych) stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy obszaru rewitalizacji w rozdziale II pkt 3. *Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych* oraz obszaru całej gminy skupionych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Ich koncentracja obejmuje granice obszaru rewitalizacji, jak również przedsięwzięcia zlokalizowane poza tym terenem, gdyż przysługują się one realizacji celów wynikających z Programu Rewitalizacji. W szczególności dotyczy to podstawowych projektów „miękkich” (tabele 5, 7 i 8), które obejmują aktywizację społeczną i zawodową oraz wzrost jakości usług edukacyjnych (przedszkola i Gimnazjum w Opatowcu) oraz projektu infrastrukturalnego (tabela 6) dotyczącego modernizacji i wyposażenia przedszkoli w Opatowcu i Krzczonowie, które dedykowane są ludności z obszaru rewitalizacji, jak również spoza niego. Uzasadnieniem wyboru ww. projektów jest ściśle powiązanie ich założeń z celami i kierunkami Programu Rewitalizacji (w szczególności *CEL 1. Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie, KIERUNEK DZIAŁANIA 1.2. Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych, CEL 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców i KIERUNEK DZIAŁANIA 2.1. Wspieranie aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną oraz KIERUNEK DZIAŁANIA 2.2. Pobudzenie integracji mieszkańców poprzez inicjowanie działań w partnerstwach*).

Projekty „miękkie” założone do realizacji w programie rewitalizacji polegają w szczególności na działaniach związanych ze wzrostem aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rozwojem edukacji na poziomie przedszkoli i gimnazjum. Ich celem jest nabycie kluczowych oraz innowacyjnych postaw i umiejętności przez uczestników programów, niezbędnych do wykorzystania na rynku pracy. Natomiast projekty „twarde” pozwolą na utworzenie, zaadaptowanie i zagospodarowanie niezbędnej ogólnodostępnej infrastruktury i przestrzeni publicznej w celu świadczenia wysokiej jakości usług społecznych oraz wykreowania możliwości wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego obszaru rewitalizacji. Pozwoli to wesprzeć osoby młode, które dopiero będą wchodzić na rynek pracy, jak również osoby wykluczone lub zmarginalizowane społecznie, które będą mogły korzystać z istniejących potencjałów do włączenia społecznego, umacniania więzi i integracji międzyludzkich oraz rozwoju przedsiębiorczości i możliwości wzrostu uzyskiwanych dochodów. Zatem powyższa konstrukcja, uzupełniona o pozostałe projekty rewitalizacyjne,

zwiększy efektywność i trwałość zaplanowanych działań, angażując szerokie grono interesariuszy rewitalizacji, skupionych w partnerstwach międzysektorowych.

Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, opracowanym w horyzoncie czasowym obejmującym lata 2016–2023. Efektywność i prawidłowość zarządzania projektem oraz procesem rewitalizacji zapewnione będą przez powołanie Zespołu Projektowego, składającego się z doświadczonych i kompetentnych w swoich dziedzinach pracowników Urzędu Gminy (UG), tworzących spójną strukturę organizacyjną z określonym zakresem obowiązków poszczególnych osób. Za wdrażanie i realizację projektu odpowiedzialny będzie Koordynator Projektu współpracujący z personelem projektu.

Gwarancją przynajmniej częściowego wdrożenia zapisów programu w określonym horyzoncie czasowym, w przypadku braku środków zewnętrznych, będzie zainicjowanie współpracy międzysektorowej oraz włączenie w działania rewitalizacyjne partnerów. Przyczyni się to również do trwałości podjętych działań, których zasięg obejmie nie tylko obszar rewitalizacji, ale też całą gminę, rozwiązując zidentyfikowane problemy. Program będzie ujmował działania kompleksowo, z uwzględnieniem projektów możliwych do współfinansowania ze środków unijnych, jak i innych publicznych bądź prywatnych.

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023 ma charakter kompleksowy. Podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między wieloma, różnorodnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii w strukturalnym oddziaływaniu na podobszary rewitalizacji, zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji obejmującym części sołectw: Kraśniów, Opatowiec, Podskale i Rogów, jak również poza nim. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na wyznaczonym obszarze wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców obszaru, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Dostępność do powstałej przestrzeni i infrastruktury oraz działań społecznych, kulturalnych czy edukacyjnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji korzystać będą wszyscy mieszkańcy bez względu na sytuację życiową czy materialną. Zaplanowana konstrukcja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej, integracji lokalnej społeczności, w szczególności wykluczonej lub zagrożonej marginalizacją społeczną. Z drugiej strony, komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Efekt planowanego procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji określony został w wizji obszaru uwzględniającej jego uwarunkowania i zasoby wewnętrzne. Zakłada ogólną poprawę jakości życia mieszkańców poprzez aktywizację społeczno-gospodarczą i integrację lokalnej społeczności przy jednoczesnym kształtowaniu atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej oraz rozwoju usług. Tematyka podstawowych projektów i uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Programie Rewitalizacji wzajemnie się dopełnia, odpowiadając na wykazane w pogłębionej diagnozie problemy (zawarte w II części dokumentu), nie tylko w sferze społecznej, ale również gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, bazując na wykorzystaniu istniejących lokalnych potencjałów (w tym dziedzictwa kulturowego i naturalnego). Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór pożądaných wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu. Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategiczno-planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale I (podrozdział 2) programu.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTITUCJONALNA

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji. Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Opatowiec przy pomocy Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji, który zostanie powołany w drodze Zarządzenia Wójta Gminy Opatowiec po uchwaleniu dokumentu. W celu efektywnego oraz zintegrowanego działania, w skład jednostki wejdą przedstawiciele poszczególnych wydziałów UG i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Jednocześnie będzie to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG odpowiedzialnych na koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

Gmina Opatowiec realizowała różnego rodzaju inwestycje (zarówno infrastrukturalne jak i społeczne) współfinansowane ze źródeł zewnętrznych, takich jak: *Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego (RPO WŚ) na lata 2007–2013*, *Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2007–2013* czy *Program Operacyjny Kapitał Ludzki (POKL)*.

Projekty podstawowe i przedsięwzięcia komplementarne założone do realizacji w *Programie Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023* w znacznym stopniu stanowią kontynuację lub rozwinięcie zrealizowanych projektów z zewnętrznych źródeł finansowania w latach 2007–2013. Pozwala to na wykorzystanie doświadczeń z poprzedniej perspektywy w celu bardziej skonkretyzowanej interwencji i realizacji założeń zadań o charakterze społecznym i infrastrukturalnym.

W ramach RPO WŚ na lata 2007–2013 Gmina Opatowiec zrealizowała projekty związane ze sferą techniczną i środowiskową, dotyczące:

1. Termomodernizacji obiektów znajdujących się na terenie Gminy Opatowiec: Zespołu Szkół w Opatowcu, Gminnego Ośrodka Sportu w Opatowcu oraz Szkoły Podstawowej w Krzczonowie.
2. Poprawy gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Opatowiec poprzez budowę sieci wodociągowej wraz z przyłączami domowymi w miejscowościach Rogów, Rogów Górny, Wyszogród, Urzuty, Ławy, Kobiela, Chrustowice.
3. Budowy Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Świętokrzyskiego „e-świętokrzyskie”.

Natomiast w ramach PROW na lata 2007–2013 zrealizowano szereg projektów oddziaływujących w szczególności na sferę przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową, dotyczących:

1. Budowy, rozbudowy i przebudowy infrastruktury wodno-kanalizacyjnej na terenie gminy (w tym przydomowych oczyszczalni ścieków).
2. Remontu, modernizacji, termomodernizacji i wyposażenia budynków użyteczności publicznej.
3. Zagospodarowania przestrzeni publicznych na cele społeczne, sportowe i rekreacyjne.
4. Remontu obiektów dziedzictwa kulturowego.
5. Wykonania oznakowania w postaci witaczy oraz tablic informacyjno-edukacyjnych.
6. Promocji gminy poprzez wydawanie folderów, pocztówek, ogłoszeń w prasie, monografii.

Gmina Opatowiec zrealizowała również szereg działań społecznych i gospodarczych z Europejskiego Funduszu Społecznego *Program Operacyjny Kapitał Ludzki*:

1. Warto być aktywnym – program aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych w Gminie Opatowiec.
2. Z wodą za pan brat: Wisła – wysoka woda już nie taka straszna – system szkolenia przeciwpowodziowego wśród mieszkańców Gminy Opatowiec.
3. Przedszkola systemowe w Gminie Opatowiec oraz Magiczny świat malucha – przedszkole w Krzczonowie.
4. Cztery projekty edukacyjne dotyczące wyrównywania szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenia różnic w jakości usług edukacyjnych.
5. Dwa projekty dotyczące wysoko wykwalifikowanych kadr systemu oświaty.

Jak można zauważyć projekty podstawowe i przedsięwzięcia komplementarne w ramach niniejszego dokumentu stanowią logiczną kontynuację, rozwinięcie i uzupełnienie działań związanych ze sferą społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na tym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i Funduszu Spójności (FS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na podobszarach rewitalizacji przez podmioty prywatne (m.in. przedsiębiorców czy spółdzielni mieszkaniowych), które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na podobszarach rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i infrastrukturalnych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych przedsięwzięć określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) i jednocześnie prywatnych (obejmujących m.in. środki finansowe przedsiębiorców czy spółdzielni mieszkaniowych), następuje integracja finansowa zaplanowanych przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec obejmują zarówno projekty podstawowe, jak i przedsięwzięcia uzupełniające, które wynikają z planów projektowych Gminy Opatowiec, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację

na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej). Szacowane ramy finansowe dokumentu przedstawia tabela 10.

Tabela 10 Szacunkowe ramy finansowe Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023

Lp.	Nazwa projektu/ przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu (zł)	Środki publiczne (zł)			Środki prywatne (zł)
			Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	
PROJEKTY PODSTAWOWE						
1.	Kompleksowe zaadaptowanie, uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Opatowiec mającej na celu wzrost jakości życia mieszkańców	8 000 000,00	2 000 000,00	6 000 000,00	–	–
2.	Nowy zawód – lepsze jutro	514 380,33	80 114,26	434 266,07	–	–
3.	Kompleksowy rozwój edukacji przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec poprzez rozbudowę przedszkola w Krzczonowie oraz wyposażenie przedszkoli	908 979,07	222 244,77	681 734,30	–	–
4.	W cyfrowej sieci	264 391,35	27 806,00	236 585,35	–	–
5.	Kompleksowe wsparcie opieki przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec	500 000,00	75 000,00	425 000,00	–	–
SUMA		10 187 750,75	2 405 165,03	7 782 585,72	–	–

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności i efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się na pozyskiwaniu obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Opatowiec przy pomocy pracowników Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Opatowiec odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Koordynator będzie ściśle współpracował z Zespołem Zadaniowym ds. rewitalizacji, który zostanie powołany Zarządzeniem Wójta Gminy Opatowiec po uchwaleniu przez Radę Gminy *Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023*.

Na etapie opracowywania dokumentu został powołany Zespół ds. Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023 (Zarządzenie Nr 37/2016 Wójta Gminy Opatowiec z dnia 13 czerwca 2016 roku) w celu aktywnego udziału w opracowywaniu dokumentu. Główne zadania jakie pełnił Zespół ds. rewitalizacji na etapie opracowywania Programu Rewitalizacji to:

- 1) udział w warsztatach/spotkaniach mających na celu wyznaczenie: wizji, celów rewitalizacji, kierunków działań, projektów do realizacji oraz zasad monitoringu i ewaluacji dokumentu;
- 2) uczestniczenie w konsultacjach społecznych z udziałem mieszkańców oraz reprezentantów różnych środowisk lokalnych;
- 3) zapraszanie do udziału w pracach Zespołu osób spoza jego składu (eksperti, specjaliści i inni).

Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, który zostanie powołany na etapie wdrażania założeń dokumentu, będzie miał za zadanie m.in.:

- 1) koordynację wdrażania poszczególnych projektów w całym okresie realizacji dokumentu;
- 2) gromadzenie informacji niezbędnych do monitoringu i ewaluacji celów dokumentu.

W skład Zespołu wejdą pracownicy UG Opatowiec, jednostek organizacyjnych gminy oraz przedstawiciele różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego działających na terenie gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. W przypadku potrzeby wsparcia merytorycznego Zespołu wszyscy kierownicy i pracownicy UG Opatowiec oraz kierownicy podległych i nadzorowanych jednostek organizacyjnych, zobowiązani są do ścisłej współpracy i udzielania niezbędnych informacji i danych.

Kontynuacja funkcjonowania Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji na etapie wdrażania założeń rewitalizacji przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”). Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu będą mogli wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu Programu Rewitalizacji.

W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy Opatowiec oraz Referat Finansowo-Budżetowy UG Opatowiec.

Dodatkowo Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, który ma odpowiadać za zarządzanie procesem rewitalizacji, odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każdy z pracowników urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażał te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje obowiązki do określonych aktualnie potrzeb.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze

rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współdziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

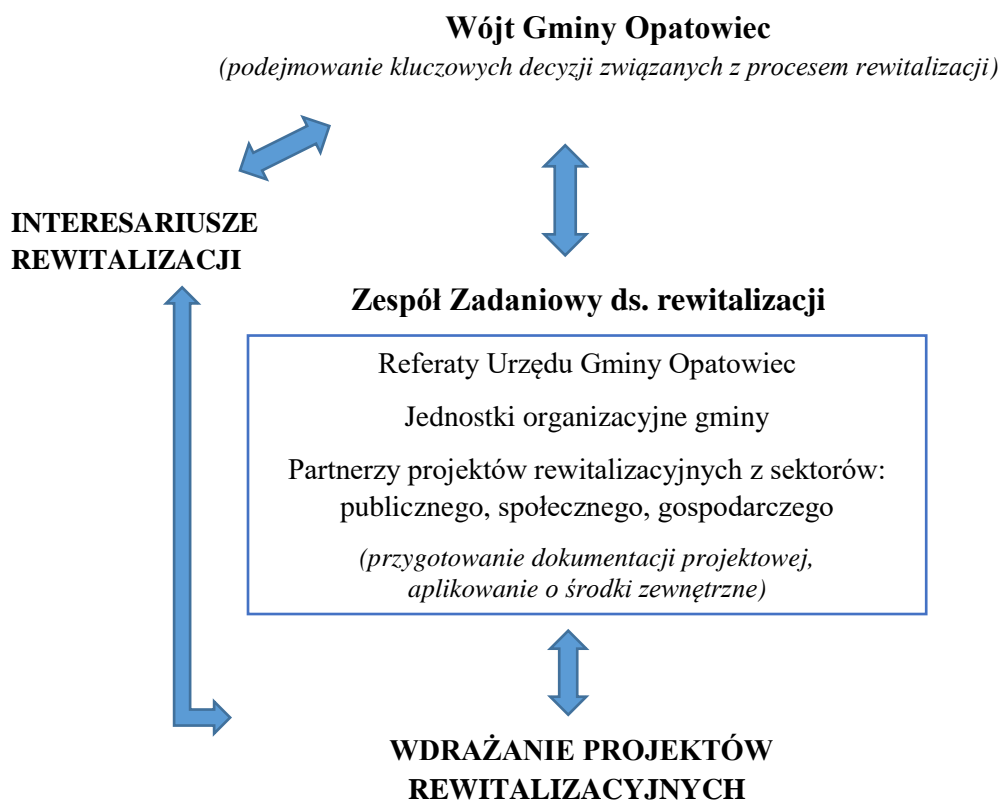
Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów

- akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
  - wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Opatowiec

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Program Rewitalizacji będzie dokumentem średniookresowym, obejmującym okres realizacji zaplanowanych projektów. Przyjęcie takiego horyzontu czasowego jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Z uwagi na wieloletniość obowiązywania programu przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać

fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia wyznaczonego obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawia tabela 11.

Tabela 11 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Szacunkowy koszt (zł)	Okres realizacji (w latach)							
			2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Kompleksowe zaadaptowanie, uporządkowanie i zagospodarowanie przestrzeni publicznej w miejscowości Opatowiec mającej na celu wzrost jakości życia mieszkańców	8 000 000,00								
2.	Nowy zawód – lepsze jutro	514 380,33								
3.	Kompleksowy rozwój edukacji przedszkolnej na terenie gminy Opatowiec poprzez rozbudowę przedszkola w Krzczonowie oraz doposażenie przedszkoli	908 979,07								
4.	W cyfrowej sieci	264 391,35								
5.	Kompleksowe wsparcie opieki przedszkolnej na terenie Gminy Opatowiec	282 748,81								

Źródło: Opracowanie własne

1.3. *Public relations* dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji. Jednostka ta ma za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie konkretnych podobszarów rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – aktualizacja zakładki „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023” na stronie internetowej gminy (ug.opatowiec.pl), poczta elektroniczna pracownika odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.;
- materiały informacyjno-promocyjne – opracowanie i wywieszanie plakatów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji;
- media lokalne – artykuły informacyjne w prasie lokalnej, obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji. W trakcie opracowywania dokumentu opublikowane zostały 4 artykuły w prasie o zasięgu ponadlokalnym:
  - a) „Tygodnik Ponidzia” Nr 20/1087 – obwieszczenie w sprawie przystąpienia do sporządzenia *Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023* (17.05–23.05.2016 r.).
  - b) „Tygodnik Ponidzia” Nr 42/1103 – informacja prasowa dotycząca spotkań w dniach 21.10.2016 r. i 3.11.2016 r. oraz otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji (18.10–24.10.2016 r.).
  - c) „Tygodnik Ponidzia”.
  - d) „Tygodnik Ponidzia”.

Działania promujące będą prowadzone również na etapie wdrażania i monitorowania założeń dokumentu i będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców, jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego,
- 2) mieszkańcy gminy,
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- 5) jednostki organizacyjne gminy,
- 6) organy władzy publicznej,
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Gmina Opatowiec na etapie sporządzania dokumentu stosowała zasady promocji wynikające z umowy dotacji na realizację projektu „Opracowanie Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji we współpracy z innymi pracownikami UG Opatowiec. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne referaty UG Opatowiec, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji odpowiedzialny za zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie będzie miał również następujące zadania:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 2 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (ug.opatowiec.pl, zakładka „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”) oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji Programu Rewitalizacji oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń.

Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 12). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie corocznie. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania dokumentu, czyli według stanu na koniec 2014 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca lutego kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, referaty UG, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład dokumentu, zobowiązane są do składania informacji okresowej do Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania Programu Rewitalizacji.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 12 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023

Założenia PR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa (stan na 31.12.2014 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2014 r.)	Wartość docelowa
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA						
Cel 1. Stworzenie bezpiecznej i funkcjonalnej przestrzeni publicznej bazującej na lokalnym dziedzictwie	Powierzchnia terenów zagospodarowanych na działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców	km ²	Urząd Gminy Opatowiec	0,0004	0,0004	Powyżej średniej dla gminy
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej	7,0	7,1	Obniżenie wartości wskaźnika
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem	%	Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej	39,4	48,7	Zahamowanie negatywnego trendu (wzrost w latach 2010–2014 z 21,2% do 39,4%)
	Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowywaniem przedszkolnym (średnia dla gminy)	%	Urząd Gminy Opatowiec	–	65,6	Dalszy wzrost wskaźnika
Cel 2. Wzmocnienie rozwoju aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej	7,0	7,1	Obniżenie wartości wskaźnika
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem	%	Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej	39,4	48,7	Zahamowanie negatywnego trendu (wzrost w latach 2010–2014 z 21,2% do 39,4%)
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1 000 mieszkańców	szt.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowcu	2,6	1,7	Poniżej średniej dla gminy

	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	szt.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowcu	5,2	4,6	Poniżej średniej dla gminy
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1 000 mieszkańców	szt.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Opatowcu	25,8	19,6	Poniżej średniej dla gminy
	Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowywaniem przedszkolnym (średnia dla gminy)	szt.	Urząd Gminy Opatowiec	–	65,6	Dalszy wzrost wskaźnika
Projekty/ Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU					
	Powierzchnia terenów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0,00	–	–
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–
	Liczba osób objętych wsparciem	szt.	Beneficjenci projektów	0	–	–
	WSKAŹNIKI REZULTATU					
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	osoby	Beneficjenci projektów	0	–	–

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że *Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023* ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonych podobszarów, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Opatowiec (przy pomocy Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji oraz sporządzonego przez nich raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 2 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy, w zakładce „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”. Dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu przez Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, z inicjatywy co najmniej 3 członków Rady Gminy bądź 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzenie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Opatowiec.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu

o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją programu) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Programu Rewitalizacji, co najmniej raz na 2 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);
- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach programu z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w dokumencie, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym Programem Rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 13.

Tabela 13 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obwieszczenie w sprawie przystąpienia do sporządzenia <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016-2023</i> zamieszczone na stronie internetowej Gminy Opatowiec (ug.opatowiec.pl), w sposób zwyczajowo przyjęty oraz w prasie o zasięgu ponadlokalnym – „Tygodnik Ponidzia” Nr 20/1087 (17.05–23.05.2016 r.). 2. Spotkanie robocze Zespołu ds. Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023 w dniu 15.06.2016 r. w celu zaprezentowania wstępnych wyników diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz ustalenia granic ww. obszarów. 3. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie od 17.06.2016 r. do 18.07.2016 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz potrzeb i oczekiwanych działań rewitalizacyjnych. 4. Konsultacje społeczne <i>Diagnozy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec</i> wraz z mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (w terminie od 08.08.2016 r. do 06.09.2016 r.) w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Opatowiec; - bezpośrednio do Urzędu Gminy Opatowiec w godzinach pracy Urzędu. 2) zbieranie uwag ustnych do protokołu w budynku Urzędu Gminy Opatowiec. <p>Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Opatowiec oraz elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Opatowiec (ug.opatowiec.pl, w zakładce „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”).</p> <p>Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie internetowej gminy, w zakładce „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”, informacja podsumowująca ich przebieg. W czasie trwania konsultacji nie zgłoszono żadnych uwag.</p>
PROGRAMOWANIE	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Warsztaty diagnostyczno-projektowe dotyczące przedstawienia granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, poznania potrzeb i oczekiwań mieszkańców, określenia najważniejszych problemów i potencjałów

<p>Sporządzenie <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu.	<p>obszaru rewitalizacji oraz podjęcia pierwszych prób określenia założeń dokumentu w dniu 10.10.2016 r. w podziale na następujące grupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 10:30 – sektor publiczny: spotkanie dla przedstawicieli instytucji publicznych, przedstawicieli Rady Gminy oraz sołtysów; - 12:00 – sektor gospodarczy: spotkanie dla przedstawicieli przedsiębiorców i rolników; - 13:30 – sektor społeczny: spotkanie dla mieszkańców, przedstawicieli organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. <ol style="list-style-type: none"> 2. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji w terminie od 10.10.2016 r. do 26.10.2016 r. poprzez fiskę projektową, którą można było złożyć:<ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Opatowiec; - bezpośrednio w Urzędzie Gminy Opatowiec. 3. Konferencja rozpoczynająca proces związany z opracowaniem <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023</i> w dniu 18.10.2016 r. o godzinie 10:00 w Domu Kultury w Opatowcu. 4. Szkolenie Zespołu ds. Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023 w celu przekazania podstawowej wiedzy o rewitalizacji, jej uwarunkowaniach formalno-prawnych, źródłach finansowania projektów rewitalizacyjnych oraz przykłady dobrych praktyk w dniu 21.10.2016 r. o godzinie 9:00 w Domu Kultury w Opatowcu. 5. Informacja prasowa dotycząca spotkań w dniach 21.10.2016 r. i 3.11.2016 r. oraz otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji zamieszczona w „Tygodniku Ponidzia” Nr 42/1103 (18.10–24.10.2016 r.). 6. Spotkanie warsztatowe mające na celu poznanie potrzeb i oczekiwań uczniów Zespołu Szkół w Opatowcu oraz Szkoły Podstawowej w Krzczonowie w dniu 21.10.2016 r. o godzinie 9:30 w Domu Kultury w Opatowcu. 7. Spotkanie informacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji dotyczące przekazania wiedzy o rewitalizacji oraz dobrych przykładów rewitalizacji w dniu 21.10.2016 r. o godzinie 11:00 w Domu Kultury w Opatowcu. 8. Spotkanie warsztatowe dla mieszkańców obszaru rewitalizacji dotyczące wspólnego wypracowania założeń programu w dniu 3.11.2016 r. o godzinie 10:00 w Domu Kultury w Opatowcu. 9. Spotkanie warsztatowo-informacyjne dla osób planujących realizację działań i projektów rewitalizacyjnych w dniu 3.11.2016 r. o godzinie 12:00 w Domu Kultury w Opatowcu. 10. Spotkanie otwarte wraz z debatą publiczną na temat założeń <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023</i> w dniu .... 11. Konferencja kończąca proces związany z opracowaniem <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023</i> w dniu ....
--	---

	<p>12. Konsultacje społeczne <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023</i> (w terminie od .... do ....) w następujących formach:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy w Opatowcu; - bezpośrednio do Urzędu Gminy w Opatowcu; 2) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Gminy Opatowiec. <p>13. Informacja prasowa dotycząca .... w „Tygodniku Ponidzia” Nr w dniu ....</p> <p>14. Informacja prasowa dotycząca .... w „Tygodniku Ponidzia” Nr w dniu ....</p> <p>15. Plakaty mające na celu informowanie mieszkańców o przebiegającym procesie rewitalizacji.</p> <p>Niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie internetowej gminy, w zakładce „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”, informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p>
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
<p>Wdrażanie założeń <i>Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz. U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.). 2. Konkurs ofert dla organizacji pozarządowych. 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji. 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet. 6. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie spotkań Zespołu Zadaniowego ds. rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.

MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
<p>Ocena realizacji założeń Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sporządzanie co 2 lata przez Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji raportów/sprawozdań z postępu realizacji dokumentu i przekazanie ich do zatwierdzenia przez Radę Gminy Opatowiec oraz upublicznianie na stronie internetowej gminy. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term</i> i <i>ex-post</i> z realizacji Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, z inicjatywy co najmniej 3 członków Rady Gminy bądź 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest chronologicznie na stronie internetowej gminy (ug.opatowiec.pl, zakładka „Program Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023”), dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych form partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko

Do uzupełnienia po uzgodnieniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.).

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Opatowiec.....	25
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec	26
Mapa 3 Obszar przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu ($1\text{ng}/\text{m}^3$) w województwie świętokrzyskim.....	48
Mapa 4 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Opatowiec.....	49

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Programu Rewitalizacji do dokumentów strategiczno-programowych.....	14
Tabela 2 Skala problemów społecznych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014 – porównanie ze średnią dla gminy w 2014 roku.....	32
Tabela 3 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec.....	50
Tabela 4 Projekt podstawowy nr 1 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.....	56
Tabela 5 Projekt podstawowy nr 2 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.....	59
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 3 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.....	60
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 4 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.....	60
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 5 do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.....	62
Tabela 9 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	64
Tabela 10 Szacunkowe ramy finansowe Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023	77
Tabela 11 Harmonogram wdrażania dokumentu	83
Tabela 12 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023	88
Tabela 13 Zastosowane oraz zaplanowane formy partycypacji społecznej i partnerstwa na poszczególnych etapach rewitalizacji	93

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014	28
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec	29
Wykres 3 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Opatowiec w 2014 roku	29
Wykres 4 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014	30
Wykres 5 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Opatowiec w 2014 roku	30
Wykres 6 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy w % bezrobotnych ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014	31
Wykres 7 Frekwencja (%) w wyborach władz samorządowych w 2014 roku – porównanie wyników Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 2 (Opatowiec), Obwodowej Komisji Wyborczej Nr 3 (Rogów) oraz Gminy Opatowiec	33
Wykres 8 Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski	34
Wykres 9 Średnie % wyniki uzyskane ze sprawdzianu po 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski	35
Wykres 10 Średnie % wyniki uzyskane ze wszystkich egzaminów gimnazjalnych w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Opatowiec, powiatu kazimierskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski	36
Wykres 11 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec w latach 2010–2014	38
Wykres 12 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Opatowiec	38

Spis schematów

Schemat 1 Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Opatowiec.....	22
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	27
Schemat 3 Wizja i misja wyznaczonego obszaru rewitalizacji.....	53
Schemat 4 Założenia Programu Rewitalizacji Gminy Opatowiec na lata 2016–2023	54
Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Opatowiec.....	81

Spis fotografii

Fotografia 1 Dom Kultury w Opatowcu	37
Fotografia 2 Błonia opatowieckie	40
Fotografia 3 Przeprawa promowa przez rzekę Wisłę i Dunajec	40
Fotografia 4 Teren wokół przeprawy promowej.....	41
Fotografia 5 Rynek w Opatowcu	42
Fotografia 6 Układ komunikacyjno-przestrzenny Rynku w Opatowcu.....	43
Fotografia 7 Kościół parafialny pw. św. Jakuba w Opatowcu.....	44
Fotografia 8 Kościół pw. Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny w Rogowie	45
Fotografia 9 Pozostałości zespołu dworskiego w Rogowie	45
Fotografia 10 Pomnik Marszałka Józefa Piłsudskiego w Opatowcu	46
Fotografia 11 Wieża hejnałowo-zegarowa w Opatowcu	47
Fotografia 12 Furta boczna zlokalizowana w zespole kościoła parafialnego pw. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny w Rogowie	47

Załączniki

